

ПАСТОР РИЧАРД ВУРМБРАНД

СТРАЖДАННЯ ЗА ХРИСТА

Пастор Ричард Вурмбранд

СТРАЖДАННЯ ЗА ХРИСТА

Tortured for Christ

Greek Edition

Copyright 2015 Voice Media

info@VM1.global

Web home: www.VM1.global

All rights reserved. No part of the publication may be reproduced, distributed or transmitted in any form or by any means, including photocopying, recording, or other electronic, or mechanical methods, without the prior written permission of the publisher, except in the case of brief quotations embodied in critical reviews and certain other noncommercial uses permitted by copyright law. For permission requests, email the publisher, addressed “Attention: Permission Coordinator,” at the address above.

This publication **may not be sold, and is for free distribution** only.

Переднє слово до українського видання

Сьогодні ми пропонуємо своїм вельмишановним читачам книгу відомого протестантського пастора Ричарда Вурмбранда, який тривалий час жив у Румунії, намагався нести людям слово Христа і за це зазнав жорстоких переслідувань.

«Треба боротися проти нелюдської жорстокості комунізму і любити комуністів, співчувати цим жертвам власного запаморочення, сприяти їхньому спасінню», – вважає пастор Вурмбранд. І саме ця теза надає особливій актуальності його книзі. І справді, немає вже комуністичного режиму на нашій землі, відроджуються Храми Божі, але дуже багато людей ще живе у полоні комуністичних уявлень, прищеплених їм змалку. Якщо ми хочемо уникнути для себе, для інших тих страждань, яких зазнав Вурмбранд, якщо ми не хочемо відродження комунізму, любимо комуністів, допомагаймо їм повернутися у Лоно Церкви.

**Книга підготовлена до друку з ініціативи черкаського
центру Міжнародної християнської асоціації.**

**Українською мовою переклав
Левко ХМЕЛЬКОВСЬКИЙ.**

Слово про автора

Ця книга розповість вам про добру живу людину і її наймовірні страждання протягом чотирнадцяти років у румунській в'язниці за часів комуністичного режиму. Це не вигадана повість, написана за переказами, це не міркування автора, який розглядає комуністичне суспільство іззовні, по той бік Залізної завіси. Автор книги цікавий тим, що вважає себе не стільки викривачем комунізму, скільки захисником християнства. Він цілком і повністю визнає небезпеку комунізму, але його слово проголошує передовсім любов Христа, яку Він виявляє і до комуністів, тому автор закликає нас шукати шляхів насамперед навернення комуністів до Христа.

Перебуваючи в одиночному ув'язненні, в брудній, повній пацюків камері, у кількох кроках від божевілля і смерті, ця страшенно змучена людина підняла якось свої спрагли уста до Бога і просила, щоб Бог промовив до нього. І Бог промовив... але не словами, а жахливими, повними відчаю воланнями залишеного на хресті Христа. Він почув плач залишеного замученого тіла Спасителя, яке і у двадцятому столітті страждає і мужньо зносить страждання за Залізною завісою.

Церква Христа – Його тіло

Тепер ця людина, яка почула клич замученого тіла Христового у тісній самотній камері в'язниці, дивним чином визволена і перебуває у вільному світі.

Ця книга є лише першою частиною слова, яке цей чоловік привіз для Заходу, слова, яке після поширення, без сумніву, схвилює Вільний світ з його теплими церквами аж до підвалин. Ніколи ще людина не промовляла з таким душевним болем і про таку невідкладну справу. Наш Небесний Отець сказав би про нього як сказав колись про Свого Сина: «Він – кохана часточка Тіла Мого Сина, часточка, якій випало багато страждати, слухайте його».

Богословські істини, які відкрив йому безпосередньо Сам Бог, це своєрідне диво. Послухайте ж його!

Цілком зрозуміло, що тривале ув'язнення і торттури лише за те, що він був християнином, не минули безслідно. Певний час радість свободи та відчуття сповненості духу дарували йому сили й бадьорість, але уже помітні наслідки тортур і великих доз наркотиків, які давали з метою «промивання мозку» у в'язниці. Усе це рушило в новий наступ на край зболілі тіло й розум.

Можливо, невдовзі численні читачі в усьому вільному світі матимуть оповісті цієї людини.

Отже, ми передаємо вам цю розповідь не вишуканою літературною мовою, а емоційною, барвистою мовою автора, у надії, що й ви відчуєте тепло, любов і щирість, які уже знайомі тисячам захоплених слухачів.

Ричард Вурмбранд, лютеранський проповідник, недавно визволений з румунської в'язниці, у якій провів 14 років і зазнав жадливих тортур і страждань. Він відомий в Румунії як один з найпрогресивніших проповідників. Його знають як лідера, письменника і педагога. Він викладав Старозаповітну історію у Баптистській семінарії Бухареста і написав чимало цікавих книг.

У 1945 році, коли комуністи захопили Румунію і намагалися використати церкву у власних інтересах, Ричард Вурмбранд негайно розгорнув «підпільне» служіння серед поневолених румунів і радянських солдатів з числа прибулих до Румунії. Тисячі слухали його проповіді у хлівах, на горищах, у льохах і на полях Румунії. Для того, щоб заховатися від таємної поліції, він

з'являвся під чужим іменем і у різних селах. Ті, які зберегли свою віру у цей похмурий час, пам'ятають його, називаючи людиною, яка говорить про Бога. За його швидкі з'явлення і зникнення його прозвали «євангелістським привидом».

Він проповідував багатьом радянським солдатам, приєднуючись до них у ешелонах. У вагонах він ніс і Слово Боже і з допомогою тих, хто навернувся до Христа, пізніше пробрався у гарнізони Червоної Армії під виглядом робітника. Він проповідував у казармах радянським воїнам у той час, коли «воїни Христові» з тих же радянських солдатів стояли на сторожі і охороняли їхню безпеку.

Протягом кількох років він очолював підпільну церкву, надрукував тисячі Євангелій на підпільних, добре законспірованих друкарських машинах. На обкладинці був портрет Карла Маркса і назва книги – «Релігія – опіум для народу». Перші десять сторінок складали цитати з творів комуністичних лідерів, а на одинадцятій сторінці говорилося, що усе, щойно прочитане, було шаленим і невірним. А тепер можна перейти до істини. Далі вже книга була Словом Божим. Комуністична цензура з першого погляду схвалювала ці книги, їх частенько роздавали на великих зібраннях і конференціях комуністів.

У 1948 році Ричарда заарештували разом з дружиною Сабіною. Вона пробула у таборах примусової праці три роки. Пастор Вурмбранд був ув'язнений на три роки в одиночній камері, де не бачив нікого, окрім своїх мучителів.

Коли закінчився цей строк, його перевели до спільної камери. Були тортури із застосуванням ножів, розжареного заліза.

Завдяки популярності і становищу пастора як духовного лідера, письменника і наставника Вурмбранд опинився в полі зору іноземних дипломатів, які зауважили його тривале ув'язнення і зробили запит комуністичному урядові. Їм відповіли, що Вурмбранд втік з Румунії. Його дружина отримала офіційне свідоцтво про смерть пастора. Агенти таємної поліції під виглядом звільнених в'язнів, друзів Вурмбранда, запевняли, що особисто ховали його на цвинтарі в'язниці. Родичам в Румунії і друзям за кордоном запропонували забути про пастора, оскільки його вже немає серед живих.

Глава перша

БЕЗБОЖНИК ЗНАХОДИТЬ ХРИСТА

Мене виховали в сім'ї, де не визнавали жодної релігії. У дитинстві я не мав духовного виховання і у 14-тирічному віці вже був переконаним атеїстом. Це було й наслідком моєї дитячої жорстокості. Я став сиротою з перших років життя, зазнав злиднів і труднощів у роки першої світової війни. До чотирнадцяти років я був таким же затверділим атеїстом, як і сучасні комуністи. Тоді я читав всілякі безбожні книжки і не тільки не вірував у Бога й Христа, але й зневажав кожен натяк на релігію, вважаючи її небезпечною і шкідливою для людини. Зростав у неприязні до релігії. Пізніше я усвідомив, що Бог у Своїй благодаті прийняв мене в число вибраних Своїх з причин, яких я й досі не розумію. Ці причини не мали жодного зв'язку з моїм характером, котрий був дуже поганим.

І хоча я був атеїстом, щось нез'ясовне вабило мене до церкви. Важко було пройти повз церкву і не зайти до неї. Правда, я не розумів нічого з того, що там діялося. Слухав проповіді, але вони не торкалися мого серця. Я був твердо переконаний, що Бога немає. Зневажав саму думку про те, що Бог – Володар, Якому я маю коритися.

Я не любив і це уявлення про Бога, яке жило у моїй голові. Дуже хотілося, щоб десь існувало любляче серце й для мене.

Я знав, що Бога немає, але шкодував, що немає такого люблячого Бога, якого хотілося б шанувати.

Якось я зайшов до католицького храму повний внутрішніх духовних протиріч і побачив, що люди стоять навколішки і щось говорять до себе. Я подумав, що мені теж треба стати поруч з ними, повторювати їхні молитви і перевірити, що ж станеться. Вони молились до Пресвятої Діви: «Радуйся, Благодатна». Я

повторював за ними знову й знову, зводив очі до статуї Марії, але нічого не діялося і я пішов засмучений.

Якось, хоча я й був непримиренним атеїстом, я молився Богу: «Боже, я переконаний, що Тебе немає, але якщо випадково Ти є, у чому я маю сумнів, я не зобов'язаний вірити у Тебе, але Ти повинен відкритися мені».

Я був атеїстом, але атеїзм не давав спокою моєму серцю.

Якось старий тесля дав мені книжку.

Біблія, яку він дав мені, була написана не стільки словами, скільки полум'ям Його любові і Його молитв. Мені було важко її читати. Я не читав, а плакав над кожною сторінкою, порівнюючи моє гріховне життя з життям Ісуса, мій бруд з Його чистотою, мою ненависть з Його любов'ю і Він прийняв мене до числа Своїх. Я став належати Йому.

Невдовзі моя дружина теж навернулася до Христа і привела інші душі до Нього, а вони у свою чергу приводили інших і таким чином з'явилася нова християнська община у Румунії.

Настав час нацистів і ми сильно страждали від них в Румунії. Нацизм набрав форми крайнього диктаторства і переслідувань.

Часи нацистської влади були гарною школою. Вони навчили нас, що побиття можна пережити, що дух людини з допомогою Бога може витримати жахливі тортури. Ми навчилися робити Божу справу потаємно і це приготувало нас до майбуття і тих страждань, які ще були перед нами.

Служіння росіянам

Шкоднуючи про моє марно прожите безбожне минуле, з першого дня мого навернення я мріяв про можливість свідчення радянським людям. Це були люди, з дитинства виховані у безбожництві. Моя мрія здійснилася і втілення її почалося ще за нацистів, коли в Румунії перебували тисячі радянських вояків. Ми розгорнули християнську роботу у їхньому середовищі і ця робота була зворушливою, драматичною.

Ніколи не забуду моєї першої зустрічі з російським полоне-

ним. Він представився мені інженером, а я запитав, чи він вірить у Бога? Коли б він відповів «так» чи «ні», я не осудив би його, тому що це його право – вірити чи не вірити, але він подивився на мене нерозуміючими очима й сказав: «Мені ніхто не казав, що треба вірити».

У мене з'явилися сльози. Серце розривалося в грудях. Переді мною стояла людина з мертвим розумом, яка втратила найкоштовніший Божий дар: право бути самим собою. Він був знаряддям в руках комуністів, людиною з перемитим мозком, готовим за наказом вірити чи ні. Він більше не був здатним на особисте мислення і став типовим росіянином після багатьох років комуністичного режиму.

Опам'ятавшись після першого шоку від враження, яке справив на мене цей інженер, я пообіцяв Богу, що маю присвятити цим людям усе життя, щоб повернути їм особистість і допомогти знайти віру в Бога, в Христа. Мені не довелося їхати в Росію, щоб спілкуватися з росіянами.

23 серпня 1944 року цілий мільйон радянських солдатів прибув до Румунії. Невдовзі після цього комуністи прийшли до влади у нашій країні. Почався якийсь кошмар, який обернув нацистський терор на щось незначне і легке. В Румунії, яка тоді налічувала 18 мільйонів населення, партія налічувала тільки десять тисяч членів. Але міністр закордонних справ Радянського Союзу Вишинський ввірвався до кабінету нашого короля Михайла Першого і, грюкаючи кулаками по столу, заявив: «Ви маєте призначити на керівні посади комуністів!»

Наші армія і поліція були обеззброєні і тоді ненависні для всіх комуністи захопили владу.

Мова любові і мова спокушення однакові

Коли комуністи прийшли до влади в Румунії, вони насамперед звернулися до церкви з наміром спокусити її, привернути на свій бік.

Той, хто хотів одружитися з дівчиною і той, хто волів мати

її лише на одну ніч, обидва говорять: «Я люблю тебе!»

Ісус вчив нас відрізняти мову любові від мови спокуси, а вовків у овечій шкурі від справжніх овець.

Комуністи скликали конгрес усіх християнських церков в будівлі Парламенту. Вони хотіли, щоб християни стали на їх бік, але ми обрали інший шлях. Там було 4 тисячі пасторів, священників і проповідників усіх віросповідань і ці 4 тисячі священослужителів обрали Йосипа Сталіна почесним головою конгресу. Сталін тоді був главою всесвітнього руху безбожників і вбивцею мас віруючих людей.

Один за одним підводились єпископи і пастори в будівлі Парламенту і говорили, що комунізм і християнство загалом однакові й цілком можуть співіснувати. Один за одним проповідники вихваляли комунізм і запевняли новий уряд у вірності церкви.

Ми з дружиною були на цьому конгресі. Вона сиділа обіч і прошепотіла: «Ричарде, встань і змий цю ганьбу з обличчя Христа! Вони плюють у Його святе обличчя!» Я відповів їй: «Якщо я це зроблю, у тебе не стане чоловіка». Вона сказала: «Не хотілося б мати за чоловіка боягуза». Тоді я встав і промовляв на цьому конгресі, прославляючи не вбивць християн, а Бога, Христа, й сказав, що наша вірність передовсім належить Господеві. Усі промови на цьому конгресі передавались по радіо й уся країна чула те, що я говорив з трибуни комуністичного парламенту. Я провістив Христа і пізніше мусів дорого заплатити за це, але вважаю, що усе ж варто було діяти саме так.

Православні і протестантські церкви змагалися у поступках комунізму.

Один православний єпископ причепив на рясу серп і молот, попросив своїх підлеглих називати його «товариш єпископ».

Я був на баптистському конгресі у містечку Ресіті. З'їзд проходив під червоним прапором і коли заграли національний гімн Радянського Союзу, усі встали і головуючий заявив, що Сталін не робить нічого, що протирічить заповідям Божим. Він вихваляв Сталіна як великого учителя Біблії!

Священики Патрасіу та Росіану пішли ще далі – вони стали агентами таємної поліції. Помічник єпископа лютеранської церкви Румунії Рапп вчив у духовній семінарії, що Господь дав три одкровення: Мойсея, Ісуса і Сталіна, причому кожне з них вище за попереднє.

Справжні християни залишились вірними Христу і багато страждали, але комуністи «обрали» їм керівників і вони не могли нічого вдіяти, були приречені на покірну слухняність. Ця традиція збереглася й у наш час стосовно найвищого духовенства. Ті, які стали слугами комуністичного режиму, зрадили Христа, відійшли від своїх братів.

В Росії віруючі створили після революції підпільну церкву. Їх приклад наслідували й ми у своїй країні, дивлячись, як зміцнюється влада комуністів, а деякі офіційні керівники церкви зраджують своїх братів. Ми створили церкву, готову нести Євангеліє у народ, проповідувати й серед дітей. Комуністи усе це заборонили й офіційне керівництво церкви із заборону змиралося.

Разом з іншими я розгорнув діяльність незареєстрованої Церкви. Зовні я займав становище, яке не пасувало до підпільної роботи і служило за маскування. Я був пастором Норвезької Лютеранської Місії і водночас представником Всесвітньої Ради Церков. Ці дві позиції служили за гарний фасад перед комуністами, які й гадки не мали про мою підпільну роботу. А вона переслідувала дві мети – служіння мільйонів радянських солдатів й служіння поневоленому румунському народові.

У радянських людей спрагли душі

Проповідь Євангелія радянським людям була для мене небесною радістю. Я проповідував Євангеліє людям різних національностей, але ніхто не сприймав його так щиро як радянські люди. У них були спрагли душі!

Один знайомий православний священик подзвонив мені телефоном і сказав, що до нього на сповідь прийшов радянський офіцер. Але мій знайомий не володів російською мовою, тож дав мою адресу цьому офіцеру. Наступного дня чоловік

прийшов до мене. Він любив Бога, хотів знати про Нього якомога більше, але ніколи не бачив Біблії, жодного разу не був на богослужінні (у Радянському Союзі було мало церков), не мав жодної релігійної підготовки. Він любив Господа, не маючи жодного уявлення про Нього.

Я почав читати йому Проповідь на горі і притчі Ісуса Христа. Вислухавши усе, він ледве не танцював у покої й радісно вигукував: «Які чари! Яка краса! Як я міг жити, не знаючи цього!» Я вперше побачив людину, яка так щиро й безпосередньо раділа зустрічі з Христом.

Але я прорахувався, коли прочитав йому історію страждань і страти Христа без попередньої розмови. Він не чекав такого і коли почув, як Христа били і розпинали, впав у крісло й гірко заплакав. Він повірив у Спасителя, а Спаситель помер. Мені стало соромно, що я узяв на себе роль вчителя, пастора, але ніколи не поділяв страждань Христа так щиро, як цей радянський офіцер, котрий щойно почув про них.

Дивлячись на нього, я ніби знову побачив Марію Магдалину, яка плакала біля підніжжя хреста і пізніше, коли Ісус лежав мертвим у гробниці. Я перейшов у читанні до Воскресення Христа. А він не знав, що Спаситель воскрес із мертвих і коли почув цю радісну звістку, почав ляскати долонями по колінах і промовляти брудну лайку, яка у цій ситуації сприймалася як «священна». Його мова була брутальною, тому що ніхто не навчив цю людину говорити інакше. Він знову зрадив, став повторювати: «Живий! Живий!» і навіть закружляв по кімнаті, охоплений хвилиною радості.

Я зупинив його: «Давайте помолимось». Ніяких молитв він не знав, йому були невідомі усталені вже святі вислови. Він став біля мене навколішкий почав молитися такими словами: «О Боже, який же ти хороший! Коли б я був на Твоєму місці, то не вибачив би Тобі Твоїх гріхів, а Ти такий добрий і я усім серцем люблю Тебе!»

Гадаю, що усі ангели в небі залишили свої справи, щоб послухати цю величну молитву радянського офіцера. Христос

прийняв цю людину!

У крамниці я зустрів іншого офіцера з жінкою, теж офіцером. Вони не могли пояснити своїх потреб продавцеві, який не знав російської. Тоді я запропонував допомогу, ми познайомились і я запросив цих людей пообідати. Перш ніж сісти до столу, я сказав гостям: «Ми перебуваємо у християнському домі, перед обідом ми привчені молитися». Я молився російською мовою. Вони поклали виделки і вже більше не поверталися до страви. Почалися розпитування про Христа, про Бога, про Біблію. Вони нічого ніколи не знали і мені було навіть важко говорити з ними.

Я розповів їм притчу про господаря, який мав сто овець і одна з них пропала, але вони не зрозуміли моєї розповіді і запитали: «А чого це він мав цілу отару і не віддав у колгосп? Він був куркулем?»

Потім я розповів їм, що Христос – Цар, а вони заявили, що усі царі були поганими людьми, пригнічували народ, тому Ісус, мабуть, теж був тираном.

Коли ж я розповів їм притчу про злих винарів, вони відповіли: «Вони добре вчинили, коли повстали проти власника виноградника. Виноградник має належати колективу».

Усе було для них новиною.

Коли я розповів їм про народження Ісуса Христа, вони відповіли словами, які кожна культурна людина сприйняла б як богозневагу: «Хіба Марія була дружиною Бога?»

Тоді я зрозумів, що для проповіді Євангелія людям, які прожили стільки років в умовах комуністичної пропаганди, потрібна принципово інша, зрозуміла їм мова.

Місіонери, які їхали до Центральної Африки, ніяк не могли витлумачити слова пророка Ісаї: «Коли ваші гріхи будуть як кармазин, стануть білі, мов сніг». Тубільці ніколи не бачили снігу, у їхній мові не було назви для нього, тому проповідникам довелося порівнювати гріх, що став білим, з осередком кокосового горіха.

Отже, нам довелося перекладати Євангеліє марксистською мовою, щоб зробити Святе Письмо зрозумілим для цих людей. Ми самі не зробили б цього, але Святий Дух робив Свою справу через нас. Радянський офіцер і його товаришка на вернулися до Христа того ж дня і пізніше багато допомагали нам у нашій підпільній роботі серед радянських людей.

Ми друкували і поширювали серед них Новий Заповіт, іншу духовну літературу. З допомогою навернених до Христа червоноармійців ми могли передавати частини Біблії, або й цілі Біблії до СРСР. Ми користувалися різними методами для поширення Євангелія серед радянських солдатів. Вони воювали вже досить давно, у багатьох вдома залишилися діти і вони за ними дуже скучили.

Наш синок Міхай та інші діти віком до десяти років приходили у казарми радянських солдатів з Бібліями та іншими книжками у кишнях. Червоноармійці гладили їх по голівках і, згадуючи своїх власних дітей, яких не бачили роками, давали нашим дітям шоколад і цукерки, а діти віддавали їм Біблії та інші книги.

Часто небезпечно для нас діти виконували без особливого ризику. Вони були «юними місіонерами» і результати їхньої діяльності були чудові. Саме так багатьом солдатам були передані Євангелія і це був єдиний можливий шлях.

Проповідь у казармах

Ми працювали у середовищі червоноармійців і служили їм не тільки особистими свідченнями. Ми мали можливість проводити з ними невеликі зібрання. Радянські люди дуже любили наручні годинники. Зустрічалися солдати з кількома годинниками на кожній руці, а яось я зустрів жінку-офіцера з будильником на шії.

Якщо румун хотів мати годинника, він йшов до радянської казарми і купував краденого, можливо й власного. Румунам дозволялося відвідувати радянські казарми і ми, служителі Підпільної Церкви, під виглядом покупців годинників теж потрапляли туди.

Мою першу спробу проповіді я пов'язав із православним святом святих Петра і Павла. Я пішов до радянської казарми під приводом купівлі годинника і усе відмовлявся від пропозицій – то надто великий, то маленький, а то й дорогий як на мої кошти. Навколо мене зібралися солдати і кожен пропонував щось купити, а я жартома відповів: «Може серед вас є Петро чи Павло?» Деяких саме так звали, тому я запитав: «А ви знаєте, що сьогодні свято Петра і Павла?» Ніхто цього не знав і я почав розповідати про апостолів, аж один із солдатів зупинив мене і сказав: «Я бачу, ви прийшли сюди не за годинником. Хочете поговорити про віру? То сідайте і розповідайте, але обережно. Ми знаємо, кого треба остерігатися. Оці хлопці усі свої, та коли я покладу руку на ваше коліно, починайте розпитувати про годинник, а коли зніму, продовжуйте своє слово».

Зібралося чимало людей і я почав розповідати про Петра і Павла, про Ісуса Христа, заради Якого вони віддали життя. Час від часу з'являвся хто-небудь, кому солдати не довіряли і тоді солдат клав мені руку на коліно і я негайно починав розпитувати про годинник. Коли ж той чоловік відходив, я продовжував слово про Христа.

Такі відвідання повторювались багато разів з допомогою солдатів, які увірували. Багато їхніх товаришів знайшли тоді віру в Христа і тисячі Євангелій були роздані потаємно. Багатьох наших братів і сестер затримали за цими діями, били, мучили, але жоден не зрадив нашу організацію.

У час нашого служіння ми познайомились з членами підпільної церкви Росії і мали можливість дізнатися про їхні переживання. Ми бачили у них ознаки великих святих. Вони пройшли крізь довгі роки комуністичного виховання, а деякі вчилися у комуністичних університетах, але як риба, живучи у солоній воді, зберігає своє тіло несолоним, так вони після радянської школи зберегли душі чистими у Христі.

У цих росіян були такі прекрасні душі! Вони говорили: «Ми знаємо, що зірка, серп і молот, які ми носимо на своїх шапках – це знак антихриста». Вони говорили це з великим смутком в

голосі і допомагали нам поширювати Євангеліє серед радянських солдатів. Мушу сказати, що усі вони мали добрі якості християн, усі, крім радості, яка приходила тільки при їхньому наверненні. Потім ця радість зникла і я часто замислювався над цим.

Якось я запитав у одного християнина: «Чому ви не радієте?» Він відповів: «Як мені радіти, коли я маю приховувати від свого священика, що я справжній християнин і живу молитовним життям, намагаючись здобувати душі для Христа адже він – таємний агент служби безпеки і нас виловлюють одного за другим. Священики зраджують свою паству. Глибоко в душах ми носимо радість спасіння, але відверто радіти, як ви, ми не можемо. Християнство стало для нас драмою. Коли ви, вільні віруючі, здобуваєте душі для Христа, ви набуваєте брата у своїй церкві, а коли це робимо ми, то у нас новонавернений може потрапити до в'язниці і його діти назавжди осиротіють. Радість приведення когось до Христа завжди поєднана з цим відчуттям болю і усвідомленням ціни, яку треба за це сплатити».

Ми познайомились з принципово новим типом віруючих: християнами підпільної Церкви. Ми зустрілися з багатьма несподіванками. Так як і серед віруючих є багато таких, котрі насправді не вірують, так і серед невіруючих росіян було чимало таких, які насправді вірували.

Я познайомився з інтелігентною парою. Обоє скульптори. Коли я заговорив з ними про Бога, чоловік відповів: «Бога немає. Ми безбожники, але розповімо вам щось цікаве. Це сталося з нами, коли ми працювали над статуєю Сталіна. Працюючи, моя дружина запитала: «Як бути з великим пальцем? Коли б ми не могли протиставити великий палець іншим пальцям, і наші руки були такими ж як ноги, то не змогли б тримати молоток, інструменти, книгу, шматок хліба. Життя було б неможливим без великого пальця. Хто створив великий палець? Ми обоє вчили марксизм у школі і знаємо, що небо і земля виникли самі по собі, а не створені Богом. Ми так навчені і так віримо, але якби Бог і не сотворив Землю, а тільки оцей великий палець, ми вже були б цінні через цю малу часточку нашого тіла. Ми вихваляємо

Едісона і Стівенсона за те, що вони винайшли електричну лампочку, телефон, залізницю, багато іншого, але чому б нам не прославляти Того, хто винайшов наш великий палець? Коли б Едісон не мав великого пальця, він нічого не винайшов би і тому справедливо славити Бога, Який сотворив великий палець».

Чоловік дуже розгнівався, як це часто буває з чоловіками, коли дружини говорять їм щось розумне й закричав: «Не мели дурниць! Ти знаєш, що Бога немає. Про це тобі сказали у школі. А чи ти певна, що нас ніхто не підслуховує? Ми можемо потрапити у велику халепу. Раджу тобі раз і назавжди запам'ятати, що Бога немає. На небі немає НИКОГО!»

Вона відповіла: «Тоді це велике диво. Коли б на небі був Бог, у якого у своєму неутві вірили предки, тоді було б цілком природно, що у нас є великі пальці. Всемогутній Господь може все, він сотворив і великий палець, але якщо на небі немає нікого, то я славитиму отого НИКОГО, який сотворив мій великий палець!»

Вони стали шанувальниками «НИКОГО» і ця віра зростала день-у-день. Вони вважали Його Творцем не тільки великого пальця, але й зірок, квітів, дітей й усього прекрасного у світі. Це було схоже на події в Афінах, де апостол Павло знайшов шанувальників «Невідомого Бога». Вони вірили в Бога, не знаючи Його мені і мені випав привілей допомогти їм зробити ще один крок вперед до спасіння і викуплення через Христа.

Якось я зустрів російську жінку-офіцера на вулиці, підійшов до неї, вибачився: «Я знаю, що неввічливо звертатися до незнайомої дами серед вулиці, але я християнин, мої наміри серйозні і шляхетні. Я хочу поговорити з вами про Христа». Вона запитала: «Ви любите Христа?» Я відповів: «Так, усім серцем!» І жінка мене обняла і поцілувала.

Це була досить незручна ситуація для пастора, але я відповів їй поцілунком, маючи надію, що перехожі вважатимуть нас ріднею. Вона вигукнула: «Я теж люблю Христа!» Я запросив її додому, де з великим здивуванням дізнався, що вона про Христа нічого не знає, окрім Його імені. І усе ж вона Його любила. Вона не знала, що Він – Спаситель, що таке спасіння, Вона не знала,

де і як Він жив і помер, чого навчав і як служив за земного життя. Для мене ця щира жінка була психологічним курйозом. Як можна любити когось, не знаючи про нього нічого, окрім імені?

Коли я запитав у неї про це, вона так пояснила: «Коли я була маленькою, мене навчали читати за малюнками. Кожна літера мала свій предмет. Коли я пішла до школи, то згодом, уже в старших класах, засвоїла, що мій священний обов'язок – захищати Батьківщину. Нас навчали моральним засадам будівників комунізму, але я не могла собі уявити, що таке «священний обов'язок», «мораль». Я потребувала малюнків для цих понять. Водночас я знала, що мої батьки мають зображення усього святого, цінного, справжнього у житті. Моя бабуся схилилася перед таким зображенням й вимовляла ім'я «Христос». Я полюбила це ім'я саме по собі. Воно стало для мене цілком реальним! Коли я тільки вимовляла це ім'я, моє серце сповнювалось радості».

Слухаючи її, я пригадав, що написано у Святому Письмі: «Усяке коліно вклоняться буде мені».

Можливо, антихристу вдасться на якийсь час зітерти із свідомості людей сприйняття Бога, але в самому імені Ісуса Христа залишиться сила, яка приведе людей до світла.

Жінка радісно сприйняла Христа у моєму домі й тепер ТОЙ, Чиє ім'я вона любила з дитинства, оселився в її серці.

Усе, що я переживав, спілкуючись з радянськими людьми, мало для мене особливе значення.

Одна сестра, роздаючи літературу на залізничній станції, дала мою адресу певному зацкавленому офіцеру. Якось ввечері він прийшов до мене – стрункий, високий, вродливий лейтенант. Я запитав: «Чим можу служити?» Він відповів: «Я прийшов за порадою». Тоді я почав читати йому основні положення Писання. Він поклав свою руку на мою і сказав: «Щиро прошу вас, не вводите мене в оману. Я з народу, який жив у пільмі багато років. Скажіть, це справжнє Слово Боже?»

Я запевнив його, що усе вірно, і він, уважно вислухавши усе,

що я читав, сприйняв Христа.

Росіяни ніколи не бувають поверховими або дріб'язковими в духовних справах. У боротьбу за релігію або й проти неї вони вкладають усю душу. Ось чому в Росії усі віруючі – місіонери, які приводять душі до Христа. І тому немає в світі країни, яка більше дозріла б для проповіді Євангелія.

Російський народ – один з найбільш релігійних за своєю природою серед народів світу і якщо дати йому Євангеліє, весь світ зможе змінити напрям розвитку. Шкода, що Радянський Союз, народ якого так прагне істини, не заохочує нікого до місіонерської праці.

Якось у поїзді навпроти мене сів радянський офіцер. Я почав розповідати йому про Христа, та не встиг сказати й кількох слів, як він обрушив на мене лавину цитат з творів Маркса, Сталіна, Вольтера, Дарвіна, інших. Він не давав мені можливості заперечити й говорив майже годину, доводячи, що Бога немає.

Коли він закінчив, я запитав у нього: «Якщо Бога немає, то чому ви молитесь Йому, потрапляючи в біду?» Як спійманий на крадіжці, він запитав: «Звідки вам відомо, що я молюсь?» Не даючи йому нагоди опам'ятатися, я сказав: «Я запитав першим, відповідайте». Він нахилив голову й зізнався: «На фронті ми завжди молилися, коли потрапляли в оточення, але не знали, що треба сказати, тому говорили – «Бог і дух матерії». Я визнав, що це добра молитва в очах Того, Хто дивиться у серце.

Наше служіння радянським людям давало добрі плоди. Пам'ятаю Петра. Ніхто не знає в'язниці, у якій він загинув. Він був ще такий молодий! Йому було тільки 20 літ! Він прибув до Румунії з Радянською Армією, навернувся у віру на підпільному зібранні і просив, щоб його охрестили. Я хрестив його і після хрещення запитав, який вірш Біблії найбільше вплинув на нього й підказав шлях до Христа? Петро відповів, що на зібранні він дуже уважно слухав, коли я читав з 24-го розділу Євангелія від Луки, де йдеться про двох учнів на шляху в Емаус. Коли вони наблизились до села, «Ісус удавав, ніби хоче йти далі». Я подумав, розповідав Петро, чому ж Ісус зробив так. Адже Йому, мабуть,

хотілося залишитися зі своїми учнями. Чому ж він зробив вигляд, ніби хоче йти далі? І я пояснив це тим, що Ісус був вкрай ввічливою людиною і хотів упевнитися в тому, що Він є бажаним Гостем. Коли ж упевнився, що Його й справді раді бачити в цьому домі, то радісно ввійшов і вечеряв з ними. Комуністи неввічливі. Вони силоміць вриваються у розум і серце людини. Вони змушують нас слухати їх з ранку до вечора і навіть вночі. Вони роблять це за участі шкіл, радіо, газет, плакатів, кіно, безбожних зборів на кожному кроці. Ви маєте постійно слухати їхню пропаганду, подобається вона вам чи ні. Ісус рахувався з нашою волею. Він стукав до дверей і мене теж захопив своєю ввічливістю».

Різкий контраст між Христом і комуністами переконав Петра. Він був не єдиною радянською людиною серед тих, кого вразила ввічливість Христа. До речі, як пастор, я раніше не зауважив цієї риси в характері Спасителя.

Після свого навернення Петро ризикував життям, роздаючи літературу й всіляко намагаючись переправити духовні книжки до Радянського Союзу. Він допомагав Підпільній церкві Румунії і Росії. Кінець кінцем його затримали. Я знаю, що у 1959 році він був ще у в'язниці. Чи вмер він? Не знаю. Один Господь відає його долю.

Як і Петро, багато хто були не тільки навернені у віру Христову. Ми ніколи не зупинялися на цьому, вважаючи таке визнання половиною справи. Кожна душа, яка навертається до Христа, повинна у свою чергу допомогти іншим. Росіяни не тільки наверталися, але й були місіонерами серед своїх від Підпільної Церкви. Вони були самовідданими й безстрашними в ім'я Христа, завжди вважаючи, що роблять так мало для Христа, який помер за нас.

Наше підпільне служіння

Ми служили також поневоленому румунському народові. Дуже швидко комуністи скинули машкару і після загравань з духовенством почався жахливий терор. Тисячі були арештовані й надбання бодай однієї душі для Христа стало такою ж важкою

справою для нас, як і для росіян в їхній країні.

Пізніше в ув'язненні я зустрів людей, яких сам привів до Христа. В одній камері зі мною був чоловік, який мав шістьох дітей. Сидів він за віру в Христа. Його дружина й діти голодували, він не мав жодної надії на зустріч з ними. Я запитав у нього: «Чи маєте ви до мене жаль з того приводу, що я привів вас до Христа і тепер ви і ваша сім'я опинилися у такому жалюгідному стані?» Він відповів: «Я не маю слів, щоб висловити вдячність за те, що ви привели мене до Спасителя. Я не зичив би жодних змін у моєму житті».

Підпільна Церква нагадує айсберг. На поверхні видно тільки малу її частину. Народ був сильно пригноблений. Влада забрала у людей все: у селян поля і отари, у перукаря і шевця їхнє маленьке ремесло, що їх годувало. Постраждали не тільки капіталісти, а й бідні. Майже в кожній сім'ї хтось потрапив за ґрати, скрізь панували злидні. Люди запитували: «Боже, чому ти дозволяєш таке зло?» Апостолам було б важко проповідувати вчення Христа у Страстну П'ятницю, коли Христос вмирав на хресті і волав: «Боже мій, Боже мій, навіщо ти Мене полишив?» І те, що наша справа поволі діялася, свідчить, що йшла вона від Бога, а не від нас. Христова віра має відповіді на такі запитання, Ісус оповів нам про бідного Лазаря, який був принижений і пригноблений, як ми у той час. Він вмирав, голодував, його рани лизали собаки, але коли він вмер, ангели віднесли його на лоно Авраама.

Як діяла підпільна церква

Підпільна Церква збиралася у приватних будинках, лісах, льохах, скрізь, де це було можливо. Там вона таємно проводила свою роботу. За влади комуністів ми розробили план вуличних богослужінь, які з часом стали ризикованими. Але таким чином, ми досягали душ, до яких не могли дійти іншим шляхом. Моя дружина була особливо активною у цій справі. Кілька віруючих збиралися на розі вулиць й починали співати. Це приваблювало людей і коли вони зупинялися, моя дружина виголошувала слово

про Бога. Ми зникали до появи поліції.

Якось у моїй присутності дружина виступала перед тисячним зібранням робітників біля воріт великої фабрики у Бухаресті. Вона говорила людям про Бога і спасіння. Наступного дня деякі з робітників цієї фабрики були розстріляні за їхній протест проти несправедливості комуністичного режиму. Вони почули Добру Вість дуже вчасно!

Хоча ми були Підпільною Церквою, але за прикладом Івана Христителя відверто говорили і народу, і правителям про Ісуса Христа. Якось двом віруючим братам вдалося потрапити до кабінету прем'єра Румунії Георгіу Деж і за кілька хвилин, які у них були, сказати йому про Господа, умовляючи покаятися і облишити свої гріхи і переслідування народу. Він наказав за таку сміливість кинути їх до в'язниці.

Через багато років, коли цей чоловік сильно захворів, посіяне у його душі слово Євангелія, залишене братами, які так дорого заплатили за свою сміливість, сплигло у його пам'яті і дало добрий плід. У своїй потребі прем'єр-міністр пригадав слово, яке «живе, дієве і гостріш за меч двобічний». Воно прорізало твердиню його серця й він віддався Христу, сповідував свої гріхи, покаювся у них, прийняв Спасителя і почав служити Йому, хоча й був хворим. Невдовзі він помер, але пішов до Свого Господа, бо два брати, християни, були готові віддати найвищу ціну. Вони були типовими серед хоробрих християн у комуністичних країнах нашого часу.

Підпільна Церква діяла не тільки у таємних зібраннях, займаючись конспіративними справами, але й відверто, сміливо проголошувала Євангеліє на вулицях й перед владою. Це дорого коштувало, але ми були готові платити. І в наші дні Підпільна Церква готова проголошувати Євангеліє будь-якою ціною.

Таємна поліція жорстоко переслідувала Підпільну Церкву, тому що бачила у ній єдину можливість протесту, яка залишилась віруючим. Але й вона, на їхню думку, могла зашкодити атеїзму. Вони побачили, як це може бачити тільки сам диявол, що їм загрожує велика небезпека. Вони знали, що людина, яка увірувала

в Христа, уже не стане переконаним комуністом. Вони знали, що можуть саджати людей до в'язниць, але не зможуть арештувати віру в Бога. Саме тому вони так жорстоко боролися з нами.

Але Підпільна Церква мала друзів навіть в урядових колах, у таємній поліції. Ми радили деяким нашим братам вступати до таємної поліції і носити найненависніший в нашій країні однострій для того, щоб вони могли повідомляти про плани і дії таємної поліції. Так чинили деякі з наших братів... Нелегко було їм жити серед презирства рідних і друзів, носити однострій ворога, приховувати свою справжню мету. Але вони це робили, тому що їхня любов до Христа була над усе.

Мене схопили на вулиці і тримали кілька років у найсуворішій таємниці від інших. Щоб дізнатися про мою долю, один лікар із віруючих вступив до таємної поліції. Усі його друзі вирішили, що він став комуністом, й відійшли від нього. Йому було важко – ходити у формі гнобителя не легше, ніж в одязі в'язня. Цей лікар розшукав мене у темному підвалі, в одиночній камері, і повідомив усім, кому належало, що я живий. Дякуючи йому, звістка про мене розійшлася серед віруючих і в роки «відлиги» 1956 року, коли до влади прийшли Хрущов і Ейзенхауер, брати зажадали мого визволення і я знову побачив волю. Без офіри цього лікаря я ніколи не вийшов би із в'язниці і життя моє, можливо, давно скінчилося б.

Користуючись своїм становищем у таємній поліції, брати з Підпільної Церкви неодноразово застерігали мене про небезпеку і цим надавали величезну допомогу. І досі у таємній поліції є члени Підпільної Церкви, які допомагають своїм братам, повідомляють про небезпеку. Деякі з них ввійшли у вищі кола комуністичного режиму. Зберігаючи віру в Христа, вони багато допомагають нам. Настане день, коли на небі вони зможуть відкрито восхваляти Христа, Якому служили тут потаємно.

Але були у нашому середовищі і «Юди». Багато братів були зражені і ув'язнені. Усіма засобами комуністи вербували зрадників з числа пасторів і звичних віруючих, спроможних доносити на братів. Іноді для досягнення мети вони застосовували побої, погрози, шантаж і наркотики, але свого досягали.

Глава друга

До 29 лютого 1948 року я працював і офіційно, і підпільно. Двадцять дев'ятого лютого була неділя. Чарівна неділя! Дорогою до церкви я був викрадений таємною поліцією.

Я багато разів раніше запитував себе, що означає у Біблії викрадення людей, яке згадується кілька разів? Комуністи з'ясували мені значення цього слова. У той час багатьох викрадали, як мене. Переді мною зупинилася вантажівка таємної поліції, чотири чоловіки вийшли, схопили мене і заштовхали до фургону.

Протягом восьми з половиною років ніхто не знав, чи я ще живий?

До моєї дружини приходили агенти таємної поліції у машкарі випущених на волю в'язнів. Вони розповідали, що брали участь у моєму похованні. Можна уявити собі їх горе!

Тисячі віруючих різних сповідань сиділи тоді у в'язницях. І не тільки священослужителі, а й звичайні селяни, підлітки – дівчатка і хлопчики – сиділи за свідчення про свою віру. В'язниці були переповнені.

Перебування у комуністичній в'язниці Румунії чи будь-якої іншої країни блоку завжди означає тортури, які часто невимовно жахливі і не говоритиму про ті, яких сам зазнав. Коли я пригадую про них, то втрачаю сон, такі важкі маю спогади.

Жорстокі тортури

Пастор Флореску зазнав тортур розжареним залізом і ножами. Його жорстоко побили й кинули до камери. По трубах до нього впустили зголоднілих пацюків і він не міг спати, ціліснірку ніч відбиваючись від них. Якщо він на мить завмирав або намагався заснути, пацюки накидалися на нього. Його примусили стояти протягом двох тижнів вдень і вночі – усе це для того, аби він зрадив своїх братів по вірі. Але він твердо протистояв катам. Кінець кінцем привели його 14-тирічного сина і почали бити перед батьковими очима, говорячи, що битимуть доти, доки пастор не назве імена своїх братів. Нещасний майже збожеволів. Він

тримався, скільки міг, а коли вже не було сили зносити страждання, вигукнув: «Олександрє, я мушу сказати те, що вони хочуть! Я не можу більше дивитися, як вони тебе мучать!» Хлопчик відповів: «Тату, не зневажай мене. Не буде зрадника в нашій родині. Терпи! Якщо вони вб'ють мене, я вмру зі словами: «Ісус і батьківщина!»

Комуністи розлютувалися, кинулися на хлопчика і вбили його. Кров зросила стіни і стелю. Він вмер, славлячи Бога, а наш брат Флореску уже не зміг повернутися до нормального стану.

На наші руки одягли кайдани з гострими шипами, що стирчали всередину. Якщо не рухатись, вістря не дошкулятимуть, але коли ми тремтіли від холоду у неопалюваних камерах, вони рвали нам шкіру.

Віруючих підвішували за ноги на мотузках і били так сильно, що тіла їхні розгойдувалися від ударів. Віруючих зачиняли у холодильних камерах і заморожували майже до смерті, щоб потім повернути до тепла. Я теж був у камері, стіни і стеля якої були вкриті кригою. Нас приводили туди майже без одягу. В'язничні лікарі спостерігали за нами через вічко і коли помічали ознаки замерзання, давали знак наглядачам й ті витягали нас, відігрівали, але тільки для того, щоб знову штовхнути до холодильника.

Віруючих зачиняли у вузьких дерев'яних ящиках, які були ледь ширші за їхнє тіло. Не було змоги повернутися. Тоді з усіх боків до ящика забивали гострі цвяхи і можна було стояти лише нерухомо, а при найменшому русі цвяхи впивалися у наші тіла. Нас змушували стояти у тих ящиках незліченне число годин. Коли ми втомлювались і починали хилитися, цвяхи нагадували про себе.

Те, що комуністи витворяли з віруючими, було понад усяку уяву. Я бачив на обличчях мучителів неприховану радість, коли вони допитували віруючих. Вони вигукували під час тортур: «Ми – сам диявол!»

Так, «ми не маємо боротьби проти крові та тіла, але проти початків, проти влади, проти світоправителів цієї темряви, проти піднебесних духів злоби». Ми маємо справу з духовною силою – силою зла, якій можна протистояти лише значно міцнішою силою Духа Божого.

Я часто запитував своїх мучителів: «Невже у вас немає

співчуття у серці?» Вони звичайно цитували Леніна: «Не зробиш яйешню, коли не розіб'єш яйце, не можна рубати ліс так, щоб не летіли тріски». Я сказав, що теж знаю цю цитату з творів Леніна, але є ж різниця між деревом і людиною. Дереву не боляче, коли його рубають, а ви маєте справу з живими людьми. Тортури змушують матерів плакати, а тих, кого б'ють, страждати.

Мої умовляння не лишали сліду. Ці люди були матеріалістами, для яких усе матеріальне, і людина для них – те ж саме, що колода чи шкаралупка яйця. З такими уявленнями вони досягли нечуваних глибин жорстокості. Їхня жорстокість була просто неймовірною.

Коли людина не вірить у винагороду за добро і покарання за зло, вона не має підстав для людяності. Ніщо не стримує її від великого зла, що живе в людині.

Комуністи часто повторювали: «Бога немає, вічного життя немає і немає кари за зло. Ми можемо чинити, що завгодно». Я чув навіть, як один з катів говорив: «Я вдячний Богу, у Якого не вірю, що дожив часу, коли можу робити з цими людьми усе, що заманеться». Він і справді виявляв усю свою злість в тортурах, коли допитував арештованих.

Шкода людину, яку пожирає крокодил, але чи можна докоряти крокодилові? Адже він усього лише крокодил. Точнісінько так само не можна докоряти комуністам, які вбили у собі почуття моральної відповідальності. Вони нахвалялися безжалісністю.

Я багато чого навчився у них: вони не залишили в своїх серцях місця для Ісуса, а я вирішив не давати й краплі місця сатані. Я давав свідчення Комітетові внутрішньої безпеки США у Сенаті, де розповів про жажливі тортури, які доводилося зносити віруючим. Я розповів, як віруючих прив'язували до хрестів і залишали на кілька днів і ночей. Потім хрести клали на підлогу і змушували інших в'язнів приходити і справляти тілесні потреби просто на віруючих. Після цього хрести знову підносили й комуністи сміялися, знущалися, вигукували: «Подивіться на вашого Христа! Який Він гарний! Які чарівні пахощі приніс Він з неба!» Я розповів, як священникам дали тарілки з калом і сечою, а потім змушували їх давати «причастя» з цих тарілок.

Це тільки часточка того, що діялося певної неділі (та й в інші неділі) у в'язниці Пітесті. Решту я не зможу описати, бо мое

серце не витримає повторення пережитого, настільки безсоромного, що усе це не можна викласти на папері.

Справжнім героєм віри був пастор Мілан Хаймовичі. В'язнів було так багато, що сторожа не знала усіх в обличчя. Вони викликали тих, кому було присуджено 25 ударів канчуком за ті чи інші порушення внутрішніх правил. Багато разів пастор Хаймовичі йшов на кару за інших людей. За це його поважали в'язні, а разом з ним і Христа, в ім'я Якого він так чинив і Якого представляв.

Якщо я буду розповідати вам про усі страждання віруючих, то, мабуть, ніколи не закінчу. Не тільки тортури були відомі, але й героїчні вчинки були відомі усім у в'язниці й служили моральною підтримкою братам, які були ще на свободі.

Однією нашою місіонеркою була дівчина з Підпільної Церкви. Поліція дізналась, що вона потаємно роздає духовну літературу та Євангелії, розповідає дітям про Христа. Вони вирішили арештувати її, але для того, щоб арешт зробити якомога боліснішим, відклали його на кілька тижнів до дня її шлюбу. Того дня вона була у весільній сукні і це був найрадісніший день її життя! Несподівано прочинилися двері і до мешкання ввійшли агенти таємної поліції... Коли вона побачила їх, то простягнула руки вперед, щоб вони могли одягти наручники. Подивившись у вічі нареченому, поцілувавши його, вона сказала: «Дякую моєму небесному Нареченому за ці прикраси, які Він подарував мені на весілля. Я вдячна йому за те, що Він саме мене обрав для страждань в ім'я Його».

Її забрали серед плачу віруючих друзів. Наречений сумно дивився їй услід. Усі знали, що чекає на молоденьку дівчину в руках комуністичних тюремників. Її випустили через п'ять років, але це була вже не вона, а розбита, постаріла, десь 35-тирічна жінка. Наречений чекав на неї. Вона вважала, що зробила в ім'я Христа тільки маленьку справу.

Ось які прекрасні віруючі є в Підпільній Церкві!

Що таке «промивання мозку»?

Ви, мабуть, чули про «промивання мозків» під час корейської війни, і пізніше, у В'єтнамі. Я сам пережив промивання мозку і вважаю, що це найстрашніші тортури. Протягом кількох років треба сидіти й по 17 годин на день слухати ті ж самі слова:

«Комунізм – це добре! Комунізм – це добре! Комунізм – це добре! Християнство – вигадки! Християнство – вигадки! Здавайтеся! Здавайтесь!» І так 17 годин щодня кілька років підряд!

Дехто з віруючих запитував у мене, як можна протистояти промиванню мозку. Є тільки один засіб від промивання мозку: це – промивання серця! Коли серце обмила любов Христа і воно любить Його, можна витримати усі тортури. Чого не зробить закохана наречена для свого обранця! Чого не зробить любляча мати для своєї дитини! Якщо ми так любимо Христа як Марія, яка тримала Його на руках, коли Він був немовлям, ми можемо витримати будь-які випробування. Бог судитиме нас не по тому, скільки ми витримали, а по тому, як ми любили. Я свідок того, як люди в комуністичних в'язницях могли любити. Вони могли любити Бога і людей.

Тортури і бруталність не вщухали. Якщо я непритомнів чи був такий слабкий, що мої мучителі втрачали усяку надію мати від мене якесь «признання», мене кидали до камери і залишали там без догляду, напівмертвого, доки я набирився сил, щоб вони знову могли терзати мене. Багато хто вмер у такому стані, але мої сили якимось чином усе відновлювались. За довгі роки у різних тюрмах мої мучителі зламали мені чотири шийних хребці, багато інших костей. Вони пропалили і прорізали 18 ран в моєму тілі; сліди від них залишились назавжди.

Лікарі в Осло, коли мене оглядали після визволення, бачили усе це і шрами на легенях від туберкульозу. Вони вирішили, що моє здоров'я й те, що я взагалі ще живий, є великим дивом! За їх медичними висновками я мав давно померти. Я й сам знаю, що це диво! Бог є Богом чудес.

Я вірю, що Бог здійснив це диво для того, щоб ви почули мій голос волаючий на захист Підпільної Церкви за Залізною завісою. Він дозволив мені жити, мати свободу, щоб я міг передати звістку від ваших страдаючих, вірних братів у Підпільній церкві.

Коротка воля і новий арешт

Настав 1956-й рік. Я пробув у в'язниці вісім з половиною років. Я сильно схуд, вкрився виразками, мене жорстоко били, висміювали, заплывували. Я голодував, зазнавав тиску і допитів до нудоти, мені погрожували і мене зневажали, але ніщо не

привело до результатів, очікуваних мучителями. У повному розчаруванні вони відпустили мене ще й тому, що вже чули про клопотання щодо мого звільнення. Мені дозволили повернутися до старої церкви на два тижні, де я виголосив дві проповіді.

Мене викликали й повідомили, що я не маю права більше проповідувати чи якось ще провадити духовне служіння. Про що ж я проповідував? Я говорив моїм слухачам, що усім нам потрібне терпіння, терпіння і терпіння.

Отже, ти вмовляв їх терпіти, доки прийдуть американці і з ними – визволення!» – закричав офіцер таємної поліції.

Я говорив, що все у житті змінюється і коли отара повертає, кульгава вівця опиняється попереду.

«Ти хочеш сказати, що влада комуністів нетривала! Це контрреволюційна брехня!» – кричали у поліції.

Так закінчилося моє громадське служіння.

Мабуть, влада мала надію, що я боютимуся протистояти і більше не працюватиму підпільно. Вони помилились. Потаємно я повернувся до своєї роботи, яку провадив досі. Моя сім'я підтримала мене. Я знову проповідував віруючим, які перехувались, з'являлися, мов привиди, у супроводі надійних людей. Цього разу я мав шрами, якими засвідчував жахи в'язниць і комуністичного світогляду. Я зміцнював душі тих, хто вагався, й закликав їх залишитись вірними Богу й дерзати. Я очолював таємну мережу євангелістів, готових будь-коли допомагати один одному поширювати Євангеліє, не зважаючи на засліпленість комуністів.

Потім мене знову знайшли і арештували. Після восьми з половиною років у в'язниці протягом трьох років я мав відносну свободу, аж знову був засуджений до 25 років каторги. Моє друге ув'язнення з усіх точок зору було гіршим від першого. Я знав, що мене очікує. Мій фізичний стан відразу ж став вкрай поганим. Але ми продовжували нашу євангельську роботу у в'язниці. У нас була ніби угода: ми проповідували, вони нас били.

Проповідувати у в'язниці було суворо заборонено й усі знали, що за проповідь жорстоко битимуть, але деякі з нас були готові заплатити ціну за привілей проповідувати Слово Боже і ми пристали на ці умови.

Так часто траплялося те, про що я розповім, що я втратив лік випадкам. Віруючий брат проповідував в'язням. Несподівано

забігли охоронники і потягли його до «камери биття». Через певний час – він видався нам нескінченним. Його вкинули до камери побитим й закривавленим. Повільно, через силу, він підводився на лікті, потім вставав й говорив, розправляючи одяг: «Отже, брати, на чому ми зупинилися? На чому нас перервали?» Брати допомагали йому встановити нитку проповіді й чоловік закінчував її. О, я бачив чудові справи!

Часто проповідники були рядовими віруючими і ці прості люди, натхненні Святим Духом, проповідували уміло! Вони вкладали свої душі у те, що говорили. Адже проповідувати за таких умов було нелегко!

У в'язниці в Герла був віруючий на ім'я Греку, якого засудили до страти. Греку методично били – один раз по підшвах ніг гумовою палицею, потім через кілька хвилин знову, потім ще і ще... Опісля лікар робив йому укол. Греку ставало краще і його починали смачно годувати, щоб відновити його сили для наступних тортур. Кінець кінцем, Греку вмер. Цими тортурами керував особисто член Центрального комітету Комуністичної партії Рек. Певної миті він говорив побитому те, що комуністи часто говорили віруючим: «Ти знаєш, що я бог? В моїх руках твоє життя чи смерть. Той, хто на небі, не вирішить, жити тобі чи помирати. Усе залежить від мене. Я захочу – житимеш, захочу – помреш. Я бог!»

Так вони знущалися над віруючими.

Брат при нагоді гарно відловив цій злій людині: «Ти не знаєш, якої глибини слово вимовив. Ти справді бог. Кожна гусінь стане метеликом, якщо правильно розвиватиметься. Ти не був створений катом, вбивцею. Ти створений істотою, схожою на Бога. Ісус сказав якось сучасникам: «Ви боги». Життя Божества закладене у твоєму серці. Багато схожих на тебе людей, гонителів християн, як апостол Павло, зупинилися у певну мить і збагнули, що соромно людині чинити зло, що вона здатна творити щось ліпше. Ці люди стали причетниками Божого єства. Повірте, пане, мені. Ви покликані бути подібним до Бога, а не мучителем».

Слова жертви не дійшли до свідомості Река. Як Савл з Тарсу не звертав уваги на свідчення Стефана, якого вбивали у його присутності, так і Рек пустив слова доброго брата повз вуха, але вони залишились у підсвідомості й пізніше Рек збагнув, що це і

його покликання.

Один великий урок ми засвоїли під час тортур, биття й знущань комуністів: дух панує над тілом! Часто після тортур ми переживали біль, але мов щось віддалене від духу, який був причетний до слави Христа і відчував Його присутність серед нас.

Коли нам давали кусень хліба і злиденну миску зупи на день, ми вирішили здавати десятину від цієї норми. Кожної десятої неділі ми віддавали свою їжу слабшому брату як десятину для Господа.

Одного віруючого засудили до страти, але перед смертю йому дозволили побачитися з дружиною. На прощання він сказав їй: «Я вмираю, але ти люби тих, хто вбиває мене. Вони не знають, що чинять, тож моя остання просьба до тебе, щоб ти теж любила їх, як і я. Не носи в душі гіркоти за те, що вони вбили твого судженого. Ми зустрінемось в небі».

Ці слова справили велике враження на офіцера таємної поліції, який був на цьому побаченні. Пізніше він переказав мені цей випадок у в'язниці, куди й сам потрапив за віру в Христа.

У в'язниці в Тіргу-Окна перебував дуже молодий в'язень Мацкевич. Він потрапив за ґрати у 18 років. Після тортур юнак захворів туберкульозом і зовсім знесилився. Його рідні дізналися про його зловісне становище і надіслали йому сто пляшок стрептоміцину. Політичний офіцер в'язниці вивів хлопця, показав йому пакет з ліками і сказав: «Ось ліки, які можуть тебе врятувати. Але тобі заборонено мати посилки від рідних. Мені дуже хочеться тобі допомогти. Чи варто замолоду вмирати у в'язниці? Допоможи мені, то я теж в боргу не залишуся. Поділися інформацією про твоїх братів на волі, тоді моє начальство вибачить мені таку поблажливість до тебе». Молодий чоловік відповів негайно: «Я не хочу жити так, щоб потім соромитися подивитися на себе у дзеркало. Краще вже смерть».

Офіцер потиснув йому руку й сказав: «Дякую, я не чекав іншої відповіді. У мене є ще одна пропозиція. Деякі з в'язнів співробітничать з нами, запевняють, що підтримують комуністичну ідеологію. Хотілося б знати, чи вони щирі? Вони ж бо зраджують тебе, інформують про кожний твій крок. Я розумію, що ти не хочеш говорити про своїх товаришів, але до недругів ти ж не маєш симпатії?»

Мацкевич відповів так же швидко як і першого разу: «Я учень

Христа, Який звелів нам любити й ворогів. Ті, що нас зраджують, справді дуже шкодять, але я не можу відповідати злом на зло. Я не можу свідчити проти них. Мені їх шкода. Краще я за них помолюся².

Молодийць чоловік згодом помер у камері. Я був при його смерті. Він прославляв Бога! Любов перемогла навіть природний потяг до життя.

Коли бідна людина любить музику, то віддасть останній гріш за можливість її почути. Навіть без грошей, вона щаслива, бо почувла чарівний твір і це принесло невимовну радість.

Я не вважаю себе нещасним через те, що так багато років був ув'язненим. Я теж бачив і чув чарівні речі. Я сам був немічним і слабким у в'язниці, але мав перевагу бачити великих подвижників віри, рівних християнам першого століття. Вони спокійно вмиралі за Христа й духовна краса таких героїв і святих просто невимовна.

Усе, про що я веду мову, не якийсь виняток. Надприродні явища стали природними серед християн підпілля. Підпільна Церква – це та Церква, яка повернулася до першої любові. Перед моїм арештом я намагався любити Христа, а тепер побачивши «Наречену Христову», Його духовне тіло, можу сказати, що люблю Церкву як Самого Господа.

Що сталося з моєю дружиною і моїм сином

Мене забрали з дому і я не знав, що з дружиною. Тільки згодом я дізнався, що вона теж у в'язниці.

Віруючі жінки за ґратами страждають більше від чоловіків. Дівчат гвалтували брутальні, жорстокі наглядачі. Знущання і неподобства були жахливими. Віруючих жінок змушували до важкої праці на будівництві каналу. Вони працювали нарівні з чоловіками. Взимку вони копали мерзлу землю.

Наглядачками над ув'язненими жінками були повії. Вони без угаву знущалися над полонянками. Моя дружина з голоду їла траву. Інші в'язні вбивали і їли змії, пацюків. Наглядачі у неділю полюблили заганяти жінок в Дунай, а потім під загальний регіт їх вилловлювали. Наглядачів дуже розважало, що мокрий одяг прилипав до тіла. Мою дружину теж кидали в Дунай.

Мій син був приречений жити на вулиці, доки батьки були у

в'язниці. Міхай з дитинства цікавився релігійними справами. Коли ж дев'ятирічним він залишився без батьків, то зазнав жорстокої кризи. Він почав сумніватися у Богові. У нього були проблеми, яких не мають діти його віку. Він мав заробляти собі на життя. Допомогати сім'ям ув'язнених було заборонено, це вважалося злочином. Двох жінок, які допомогли йому, арештували і жорстоко побили. Вони й до нинішнього дня залишились каліками. Інша жінка, яка, ризикуючи, узяла до себе Міхая, дістала за вироком вісім років позбавлення волі за допомогу сім'ї ув'язнених. Їй вибили усі зуби, переламали кості. Вона покалічена на все життя.

«Міхай, вір в Ісуса!»

Одинадцятирічним Міхай почав сам заробляти на життя. Страждання похитнули його віру. Після двох років розлуки матері дозволили побачити сина. Вона стояла перед ним схудла, з руками в мозолях, у в'язничному однострої. Він ледь впізнавав її. Але першими словами матері було: «Міхай, вір в Ісуса!»

Наглядач розлютився й відтягнув мою дружину від Міхая і вивів її геть. Хлопчик дивився на усе це й плакав. У цю мить він навернувся до Христа, це була мить відродження. Хлопчик збагнув, що коли Христа можна любити за таких умов, то Він і має бути справжнім Спасителем.

Пізніше він говорив: «Коли б Християнство не мало жодних інших доказів правильності, крім того, що моя мама вірить в Христа, для мене й цього було б достатньо». Того дня він повністю прийняв Христа. В школі він постійно боровся за існування. Він добре вчився і мав за це нагороду – червоний галстук ознака причетності до комуністичної організації молоді – піонерів. Міхай сказав: «Я нізащо не одягну галстук тих, хто ув'язнив мого батька». Його за це вигнали зі школи. Втративши цілий рік, він знову вступив до середньої школи, приховавши судимість батьків за віру.

Пізніше йому випало писати твір проти Біблії, й він сміливо написав: «Докази проти Біблії слабкі, цитати проти неї не відповідають істині. Певний, що професор не читав Біблії. Біблія не протистоїть науці». Його знову виключили з школи і цього разу він втратив два роки.

Нарешті Міхаю дозволили вчитися у «семінарії», де виклада-

лося марксистське «богослів'я». Усе пояснювалося за вченням Карла Маркса. Міхай відверто протестував у класі.

Якось під час атеїстичної лекції у класі Міхай встав і привселюдно нагадав учителю про відповідальність, яку він бере на себе, коли навчає молодь невірі, безбожництву. Весь клас став на бік Міхая. Було важливо, що хтось мав сміливість промовити першим. Міхай в ім'я освіти приховував, що він син пастора Вурмбранда, ув'язненого за віру. Після привселюдного виступу це з'ясувалося, Міхай був виключений і не набув духовної освіти.

Як і інші родичі ув'язнених віруючих, Міхай часто голодував, а допомога таким людям заборонялася. Існували потаємні шляхи допомоги потерпілим від комуністичного режиму, але я з особистого досвіду знаю, що румунські католики, православні і протестанти не могли скористатися такою допомогою іззовні – режим пильно стежив за ними.

Розповім про одну страдницьку родину, яку знав особисто. Брат був ув'язнений за участь у Підпільній Церкві. Дома залишились дружина і шестеро дітей. Старші доньки 17 і 19 років не могли влаштуватися на роботу, тому що їм надавали державні установи, котрі не приймали дітей «арештантів». І дівчата, доведені голодуванням до відчаю, стали повіями, щоб хоч таким чином заробити якусь дешицю і нагодувати хвору матір та молодших братиків і сестричок. Їх 14-тирічний брат, дізнавшись про долю сестер, психічно захворів і потрапив до спеціалізованої лікарні. Коли ж через багато років додому повернувся батько, його молитвою стали слова: «Господи, нехай би я знову опинився у в'язниці, ніж бачити, що діється за її стінами!» Його молитва була почута і цей чоловік знову опинився за ґратами, звинувачений у проповіді перед дітьми. Його доньки кинули своє заняття. На них звернула увагу таємна поліція і змусила до платного співробітництва. Дівчата, як і раніше, відвідували віруючих, де їх приймали із співчуттям, а вони потім усе почуте за мізерну платню переповідали офіцеру політичної поліції.

Ви скажете, що це аморально, гидко. Звісно, це так, але запитайте у власної совісті, чи немає й вашої вини у появі таких вчинків? Чи усі ми не винні у тому, що сім'ї ув'язнених віруючих полишені напризволяще, вони не мають допомоги з вільного світу? Цей випадок не можна розглядати з позицій абстрактної моралі.

Глава третя

У в'язниці минуло 14 років мого життя, впродовж яких я не бачив Біблії, жодної іншої книги. Після тривалого голодування, введення наркотиків, тортур я втратив здатність писати. Я забув Святе Письмо, але у день мого визволення хтосьна звідки надійшов рядок Старого Заповіту: «І служив Яків за Рахіль чотирнадцять літ, а вони через любов його до неї були в його очах, як кілька днів»

Невдовзі після цього я був звільнений за загальною амністією, оголошеною у нашій країні під сильним впливом американської громадської думки.

Я знову побачив мою дружину, яка чекала на мене весь цей час. Ми почали нове життя у великих злиднях, тому що в арештованих було відібране усе, що вони мали.

Священики і пастори, які вийшли на волю, могли знову відкривати невеликі общини і церкви. Мені дали церкву в місті Орсова. Комуністичний Департамент культів повідомив, що у цій церкві 35 членів і я відповідаю за те, аби їх не стало 36! Мені натякнули, що я маю бути їхнім агентом і повідомляти про кожного члена церкви, а також не пускати на служіння молодь. Ось як комуністи контролюють церкви!

Я знав, що ледве почну проповідувати, як багато людей придуть мене слухати, тож вирішив і не починати роботу в офіційній церкві. Я знову повернувся до Підпільної Церкви, поділяючи красу і небезпеку її служіння.

За роки моєї відсутності Бог здійснив велике у Підпільній Церкві. Вона вже не була покинутою й забутою. Віруючі Заходу почали молитися за нас і по можливості допомагати.

Якось я відпочивав у домі віруючого брата в провінції. Він мене розбудив і сказав: «Прийшли брати з-за кордону». На Заході озвалися брати, які не забули про нас. Рядові віруючі організували справу допомоги, потаємно привозили літературу

й матеріальну допомогу сім'ям мучеників. Вони довго розмовляли зі мною й у розмові з'ясувалося, що вони якось почули, що тут живе чоловік, який провів 14 років у в'язниці і вони прийшли з ним порозмовляти. Я відповів, що це я. Вони пояснили, що чекали на сумного чоловіка, а я такий життєрадісний. Я запевнив їх, що радію їхньому приїзду, радію, що нас не забули. Регулярна допомога почала надходити до Підпільної Церкви. Потаємними шляхами ми одержали багато Біблій, іншої духовної літератури і допомоги сім'ям мучеників.

Тепер працювати стало набагато легше. Вони принесли нам не тільки Слово Боже, а й свою любов. Вони принесли нам слово потіхи.

У дні промивання мозку ми часто чули: «Вас більше ніхто не любить, вас більше ніхто не любить, вас більше ніхто не любить...» А тепер ми переконалися, що віруючі з Заходу ризикували життям, щоб довести нам свою любов.

Ціна Біблії, контрабандою привезеної до нас, незбагненна для віруючих з вільних країн, завалених Бібліями.

Я з своєю родиною не вижив би без допомоги закордонних віруючих. Це можна сказати про багатьох підпільних пасторів і рядових віруючих в комуністичній неволі. Посланці закордону видавалися ангелами.

Коли робота Підпільної Церкви знову широко розгорнулася, з'явилася небезпека мого арешту. Дві християнські організації – Норвезька єврейська місія і Єврейський християнський союз заплатили за мене 10 тисяч доларів і я зміг покинути Румунію.

Чому я покинув комуністичну Румунію

Я не поїхав би, незважаючи на небезпеку, коли б керівники Підпільної Церкви не наполягали на тому, щоб я покинув цю країну і став «голосом» Підпільної Церкви для вільного світу. Вони доручили мені говорити від імені Підпільної Церкви про її страждання і потреби. Я приїхав на Захід, але моє серце залишилось з цими людьми. Коли б я не бачив великої необхідності у тому, щоб ви почули про страждання церкви у підпіллі, то ніколи не покинув би Румунії. Це моя місія.

Перед тим, як я покинув Румунію, мене двічі викликали до таємної поліції. Мені повідомили, що викуп одержано. (Румунія продає своїх людей за гроші через крайні економічні злидні). Мені сказали: «Їдь на Захід і проповідуй Христа, скільки заманеться, але нас не зачіпай! Ні слова проти нас! Ми тобі прямо говоримо, що зробимо з тобою, якщо не дотримаєш обіцянки. За тисячу доларів ми знайдем охочого, який ліквідує тебе. Або просто можемо викрасти...» Зі мною у в'язниці був православний єпископ Василь Леул, якого викрали в Австралії і привезли до Румунії. У нього вирвали усі нігті. Зі мною були й інші, викрадені у Берліні, а недавно румунів викрадали в Італії і Парижі.

Мені сказали: «Ми можемо зіпсувати твою репутацію вигадкою про любовний зв'язок, крадіжку або гріх молодості. На Заході і в Америці вкрай полюбують подібні історії, їх легко обманути».

Після такої погрози вони відпустили мене на захід, гадаючи, що допоможе промивання мозку, якого я зазнав у в'язниці. На Заході є інші, котрі пройшли подібний шлях, але вони мовчать. Деякі з них навіть добре відгукуються про комуністів, які їх мучили. Комуністи були певні, що я мовчатиму.

Отже, в грудні 1965 року мені дозволили покинути Румунію разом з сім'єю. На прощання я пішов на могилу полковника, за наказом якого мене арештували і стільки років мучили. Я поклав на його могилу квітку. Цим жестом я присвятив себе несенню радості Христа духовно спустошеним комуністам. Я приїхав на Захід, щоб передати привіт від страдницької, пригніченої, гваної, але вірної Підпільної Церкви, яка потребує ваших молитв і практичної допомоги.

Глава четверта

Передовсім я хочу сказати, що не маю жодної образи чи гіркоти щодо комуністів і наших катів. Навпаки, ставлюся до них з любов'ю. Ненавиджу гріх, але люблю грішника. Комуністи могли вбивати віруючих, але не могли вбити їхню любов навіть до тих, які їх вбивали.

У євреїв є легенда про вихід їхніх предків з Єгипту. Коли єгиптяни потонули у морі, ангели ніби приєдналися до радості ізраїльтян, але Бог сказав ангелам: «Ізраїльтяни – люди, тому вони радіють загибелі своїх ворогів, але від вас Я очікую глибшого розуміння справи. Хіба ж єгиптяни – не моє творіння? Хіба я їх теж не люблю? Чому ж ви не сумуєте з приводу їхнього трагічного кінця?»

Коли Ісус Навин був біля Єрихону, він глянув і бачить, що перед ним стоїть чоловік, а в його руці – оголений меч. Ісус підійшов до нього і запитав: «Чи ти наш, чи наших ворогів?» (Єр.5:13).

Коли б чоловік, якого зустрів Ісус Навин, був людиною, йому достатньо було відповісти: «Я з вами» або «я з вашими ворогами», в крайньому разі – «я нейтральний». Такі три можливості чисто людської відповіді на це запитання. Але подорожній, якого зустрів Ісус, був з іншого світу і тому на запитання, з Ізраїлем він чи проти нього, дав відповідь несподівану і незрозумілу: «Ні».

Що могло означати оте «ні»? Він був зі світу, в якому не можна бути за чи проти когось, але де на все дивляться із жалем і співчуттям, з любов'ю і розумінням.

Є людська площина, і якщо розглядати комунізм у цьому розрізі, з ним треба непримиренно боротися, і не тільки з ним, але й з тими, хто підтримує цю жорстоку, дику ідеологію.

Але християни – більше, ніж звичайні люди. Вони – діти Божі, причетники Божої суті. Ось чому тортури у комуністичних катівнях не озлобили мене проти комуністів. Вони теж творіння

Боже, як же я можу ненавидіти їх? І все ж я не можу бути їхнім другом. Дружба – це одна душа у двох грудях, а я не маю спільної душі з комуністами. Вони ненавидять Бога, а я люблю Його.

Коли б у мене запитали: «Ти за комуністів чи проти них?» Моя відповідь була б непростою. Комунізм є страхітливою загрозою усьому людству і я проти нього, і готовий боротися проти нього доти, доки він не буде подоланий, але боротися зброєю Творця, Словом Божим.

Тому я поставив мету проповідувати Євангеліє комуністам, щоб дати їм можливість почути добру звістку про вічне життя.

Ісус Христос, мій Господь, любить і комуністів. Він Сам сказав, що ладен залишити 99 праведних овець заради одної, що заблукала. Його апостоли й усі великі вчителі християнства вчили такої любові в ім'я Христа.

Святий Макарій сказав: «Якщо людина усіх щиро любить, а про одного каже, що не може його зносити, то вона вже не християнин, її любов не стала всеохоплюючою».

Святий Августин вчив: «Коли б усе людство було праведним і лише одна людина залишилась грішною, Христос прийшов би заради цієї однієї і зазнав страждання хреста, тому що Він любить нас кожного зокрема».

Учення Христа зрозуміле. Комуністи – люди й Христос любить людей. Так чинить кожен, хто має почуття Христові. Ми любимо грішників, хоча й ненавидимо гріх.

Мені доводилось у в'язниці зустрічати віруючих в'язнів, у яких було по 50 фунтів ланцюгів на ногах, їх тортували розжареним залізом, запихали до рота ложкою сіль, а потім не давали води і їжі, били, тримали у холоді, а вони ревно молилися за комуністів. З людської точки зору це нез'ясовно! Але це зробила Христова любов, яка щедро зросила їхні серця Духом Святим.

Іноді комуністи, які мучили нас, самі потрапляли до в'язниці. За комуністичного режиму комуністи опиняються за ґратами майже так само, як і їхні супротивники. В одній камері опиняються мучитель і страдник. І коли невіруючі за таких обставин виявляють свою нехоть до переслідувачів, віруючі стають на їх захист, ризикуючи бути побитими разом із комуністами. Я бачив, як

віруючі віддавали останній шматок хліба (а нам давали один кусень на тиждень) та ліки, які могли врятувати їхнє життя. Вони віддавали це комуністам, які стали їхніми сусідами у камері.

Колишній президент Румунії Юліу Маніу перед смертю у в'язниці сказав: «Якщо комуністів скинуть в нашій країні, віруючі повинні мати за священний обов'язок захистити їх від справедливого народного гніву».

У перші дні після мого навернення я думав, що більше не зможу жити, тому що, йдучи вулицею, я відчував фізичний біль за кожну людину, яка йшла повз мене. Ніби гострий ніж моє серце ятрило прагнення спасти цих людей. Коли хтось з моєї общини грішив, я плакав. Слава Богу, потяг до спасіння усіх душ і досі не покинув мене.

У одиночному ув'язненні ми не могли молитися, як раніше. Нам дуже хотілося їсти, а сильні дози наркотиків робили нас несповна розуму. Ми були кволі й виснажені як кістяки. Молитва «Отче наш» видавалася надто довгою. Не можна було зосередитися настільки, щоб вимовити її усю. Я лише повторював: «Ісусе, я люблю Тебе!»

Раптом я дістав від Ісуса відповідь: «Ти любиш, Мене? Тепер я доведу, як люблю тебе!» І негайно я відчув у серці таке тепло, яке буває від сонячних променів.

Учні, йдучи в Емаус, говорили, що їхні серця палали, коли до них підійшов Ісус і промовив. Так було і зі мною.

Я прийняв любов Того. Хто віддав Своє життя на хресті за нас. Така любов не може виключати комуністів, якими грішними вони не були б. Комуністи скоїли і тепер ще роблять жахливі злочини, але «міцна як смерть любов, люті як пекло ревності... великі води не можуть загасити любов і ріки не заллють її». Як могила чекає усіх: багатих і бідних, молодих і старих, людей усіх рас, народів і політичних переконань, святих і злочинців, така любов охоплює усіх. Христос, який є втіленою Любов'ю, не заспокоїться, доки не набуде й комуністів.

Якось до моєї камери потрапив проповідник у жахливому стані. Кров текла з обличчя і тіла. Його страшенно побили. Ми, як могли, вмипи його. Дехто з в'язнів ганьбив комуністів. Проповідник же зі стогоном промовив: «Не проклинайте їх! Мовчіть! Я хочу помолитися про них!»

Як ми раділи навіть у в'язниці

Озираючись на 14-тирічне ув'язнення, я бачу, що іноді у нас був радісний настрій. Інші в'язні і сторожа часто дивувалися, що віруючі радіють за таких страшних умов. Нам не дозволяли співати й били за спів, але ми співали. Я думаю, що солов'ї співали б навіть перед загрозою смерті. Віруючі за ґратами іноді навіть танцювали від радості, як могли вони радіти за таких умов?

Я часто замислювався над словами Ісуса, які Він сказав Своїм учням: «Блаженні очі, які бачили те, що ви бачите». Учні щойно повернулися з подорож Палестиною, де бачили багато жадливо-го. Палестина була тоді під владою Риму і скрізь було видно ознаки гніту. Учні бачили хвороби, голод, горе. Вони бували в домівках, з яких забрали патріотів і ув'язнили, залишивши батьків і заплаканих дружин. На цей світ було гірко дивитися, але Ісус сказав: «Блаженні очі, які бачили те, що бачили ви».

Він сказав так, тому що вони бачили не тільки страждання. Вони бачили також Спасителя усіх, Вершителя кінцевого добра, мети, якої мало досягти усе людство. Вперше жалюгідні черви, гусінь, яка повзала по деревах, збагнула, що після такого існування настане прекрасне життя барвистого метелика, здатного літати з квітки на квітку!

Ось таку радість мали й ми!

Я був оточений «Йовами», які були вражені багато у чому сильніше від самого Йова з Біблійної оповіді. Я знав закінчення історії Йова, який дістав вдвоє більше втраченого. Я бачив людей, котрі були як Лазар. Вони голодували і тіла їхні були у виразках, але я знав, що ангели віднесуть їх на лоно Авраама, я бачив їхнє майбуття. Я бачив у нещасному, брудному, слабкому страдникові поруч зі мною славу і вінець майбутнього святого.

Дивлячись на людей у їхньому майбутньому стані, я також бачив в моїх гнобителях, у «Савлах з Тарсу» майбутніх святих апостолів Павлів. Деякі вже стали ними. Деякі офіцери таємної поліції, яким ми засвідчили про Христа, самі стали християнами і охоче готувалися постраждати за те, що знайшли нашого Христа. У наглядчаках, які били нас, ми бачили тюремного сторожа у Филипах, який спершу був апостола Павла, а потім сам став християнином. Ми мріяли про те, що ось-ось хтось із них запитає: «Що маємо чинити, аби спастися?» У тих, хто спокійно

дивився, як прив'язаним до хреста християнам плювали в обличчя і ганьбили їх, ми бачили юрбу біля Голгофського хреста, яка ось-ось почне бити себе в груди з остраху, що скоїла гріх.

У в'язниці народилася наша надія на те, що комуністи, які нас мучили, можуть спастися. Там зросло почуття відповідальності за них. У той час, коли вони мучили нас, ми вчилися їх любити.

Більша частина моєї сім'ї була замордована, але у моєму домі на вернувся до Господа їхній вбивця. Отже, у в'язниці народилася ідея християнської місії для комуністів. Бог бачить усе не так, як ми, так як і ми бачимо усе інакше, ніж мурашка.

З людської точки зору бути прив'язаним до хреста і зганьбленим дуже жахливо, але, дивлячись на це, Біблія називає такі страждання «легкими». Чотирнадцять років ув'язнення видавались нескінченними, а Біблія називає це «тимчасовим стражданням, яке нічого не варте порівняно із тією славою, яка відкривається в нас».

На цій підставі ми схильні зробити висновок, що жорстокі злочини комуністів, непростимі для людей, проти яких ми маємо боротися до кінця, мають зовсім інший вигляд в очах Бога. Їх тиранія, яка триває ось уже півстоліття, може видатися Йому, для Кого один день мов тисяча літ, а тисяча літ мов один день, лише миттєвим заблуканням. Вони усе ще мають можливість спастися! Небесний Єрусалим – це любляча матір. Ворота неба не зачинені для комуністів. Як і світ не погашений для них. Вони можуть каятися, як усі інші люди і ми зобов'язані закликати їх до покути.

Тільки любов може змінити комунізм, але не та любов, яка призводить до співробітництва з ними і яку практикують окремі керівники церков. О ні! Ненависть засліплює. Гітлер був антикомуністом, але він діяв з ненавистю, тому замість того, щоб подолати їх, він допоміг їм виграти другу світову війну.

Ми готували нашу працю серед комуністів з великою любов'ю, ще у в'язниці. На перший план ставили усіх комуністичних керівників.

Мені видається, що деякі директори місії не уважно вивчали церковну історію. Як прийняла християнство Норвегія? Король Олаф прийняв його першим. Росія почула про Євангеліє, коли князь Володимир прийняв його. Угорщина прийняла християнст-

во, коли воно було прийняте її королем – святим Стефаном. Те ж саме сталося з Польщею. Коли вождь племені у Африці приймав Христа, усе плем'я йшло за його прикладом.

Ми відкриваємо місії для простих людей, які, маємо надію, стануть християнами, але коло їхнього впливу дуже обмежене і вони навряд чи зможуть змінити загальне становище. Нам треба здобути вождів в ім'я Христа. Нам потрібні люди, які посідають високе становище у політичних, економічних і культурних колах. Вони допомагають формувати душі. Набуваючи їх, ми набуваємо людей, які мають сильний вплив на інших.

З місіонерської точки зору комунізм має одну перевагу, якої не мають інші соціальні системи: він централізований. Якщо президент США стане католиком, Америка не стане від цього католицькою, але коли Мао Цзедун стане християнином (чи Брежнєв, чи Чаушеску), тоді багатьох можна повернути. Великий вплив вождів!

Та чи здатний комуністичний вождь повернутися до Христа? Звичайно! Уже тому, що він нещасний і його становище нестійке, як і становище його жертв. Майже усі вожді в Росії скінчили життя у в'язницях, були вбиті своїми товаришами. Це ж можна сказати про Китай. Навіть міністри внутрішніх справ Ягода, Єжов і Берія, маючи, здавалося б, повну владу, загинули як останні революціонери: куля в потилицю і годі!

Як можна вести духовний наступ на комунізм?

Комунізм нікому не дає радості, навіть тим, що мають від нього вигоду. Вони тремтять при думці про те, що будь-якої ночі під'їде «чорний ворон» і забере їх, бо партійна лінія змінилася.

Я знав багатьох вождів особисто. Це дуже обтяжені люди. Тільки Ісус може заспокоїти їх. Приведення комуністичних лідерів до Христа може означати врятування світу від атомного знищення і голоду. Адже більша частина доходів держави йде на озброєння. Навернення вождів комунізму означало б кінець міжнародної напруженості і велику радість Христу та ангелам. Це було б перемогою Церкви, а такі місця як Нова Гвінея або Мадагаскар, де так ретельно працюють місіонери, самі підуть за Христом, якщо комуністичні вожді приймуть Його і цим

нададуть Християнству нової сили.

Я знав особисто багатьох комуністів, які визнали Христа, сам був замолоду войовничим безбожником, тож знаю, що наведені до Христа комуністи міцно люблять Його, тому що багато грішили, а кому багато прощено, той багато любить.

У місіонерській роботі необхідна стратегічна думка. З точки зору спасіння усі душі рівні, але для місіонерської стратегії це не так. Важливіше здобути людину впливову, яка потім поведе за собою тисячі, ніж вести розмову в джунглях із дикуном, забезпечуючи спасіння його одного.

Ось чому Ісус обрав місцем завершення свого Служіння на землі не якесь глухе село, а Єрусалим – духовний центр світу! З цієї ж причини апостол Павло прямував до Риму.

Біблія каже, що «насіння жінки зітре змію голову», а ми лоскочемо його живіт, аби насмішити. Голова змія перебуває десь між Москвою і Пекіном, а не в Тунісі і Мадагаскарі. Комуністичний світ має бути найпершою турботою у планах церков, місій, усіх віруючих. Ми повинні облишити рутинне служіння. «Проклятий той, хто робить свою справу абияк». Це страшно, але так говорить Біблія.

Війну можна виграти тільки стратегією наступу, а не оборони.

Стосовно комунізму церква досі займала лише оборонну позицію і втрачала країну за країною, віддаючи їх комуністам. Це становище необхідно змінити в усій Церкві. Псалом говорить, що Бог прибирає залізні перепони. Залізна завіса для Нього – дрібниця.

Перша Церква діяла потаємно, незаконно і досягла торжества. Ми повинні знову навчитися працювати саме так!

До появи комуністичного режиму я не розумів, чому так багато персонажів Нового Заповіту мали псевдоніми – Симеон, на прізвисько Нігер, Іван, якого звали Марко, та інші. Ми теж користуємось псевдами у комуністичному світі.

Я раніше не розумів, чому Ісус, готуючи покій для Таємної Вечері, сказав: «Йдіть до міста і коли побачите чоловіка з глеком води, прямуйте за ним». Тепер мені усе зрозуміло. Ми теж маємо потаємні знаки в роботі Підпільної Церкви. Якщо ми повернемося до цих методів роботи, то матимемо усіх в

комуністичних країнах.

Але, маючи зустрічі із західними керівниками церков, я виявив, що замість любові до комуністів, яка могла б дати успіх у місіонерській роботі, вони просто стоять на боці комуністів. Я не знайшов у собі співчуття милостивого самарянина до цих блудних душ дому Карла Маркса.

Людина вірить не у те, що просто повторює у своєму символі віри, а в те, за що готова вмерти. Віруючі Піддільної Церкви довели, що готові вмерти за свою віру. Я і тепер виконую роботу, за яку в комуністичній країні можу потрапити за колючі дроти, знову зазнати тортур, дивитися смерті у вічі.

Я вірю в те, що пишу. Я маю право запитати: чи готові американські пастори, які заграють з комуністами, вмерти за свої переконання?

Чи можна висловити те, що думала людина, яку мали вкинути до нацистської печі, що вона відчувала, коли бачила, як у неї на очах кидали туди її дитину? Тому марно описувати те, чого зазнавали віруючі у тюрмах і що їй досі переживають. Я бачив такі торттури, перед якими усі описи пекла у Біблії або «Божественній комедії» Данте – просто ніщо. Ні біблейські автори, ні Данте не могли собі уявити людей, прив'язаних до хрестів і покладених на підлогу, аби їх товариші по нещастю були силою змушені залишати на їхніх тілах свої випорожнення. Коли це закінчувалось і хрести ставили вертикально, як кати насміхалися зі своїх жертв, зневажали Бога блюзнірством!

Усе це було! Це було в місті Пітешті. Зі мною у в'язниці був Лукретіу Патраскану, який допомагав комуністам захопити владу в Румунії. Потім його ув'язнили товариші по партії, поселили у божевільню і тримали там доти, доки він сам не втратив розум. Це ж сталося з Анною Паукер, яка працювала у державній установі. Та найстрашніше, на що здатні комуністи, це фальсифікація людських думок, отруєння світогляду дітей і молоді, проникнення до керівництва церквою з метою знищення її зсередини.

Якими словами можна передати страждання християн, які повернулися додому і зустріли презирство дітей, котрі стали войовничими атеїстами?

Ця книга написана не стільки чорнилом, скільки кров'ю і

сльозами. Подібно до того, як Даниїл та його друзі, побувавши в печі, не мали навіть запаху диму, так і віруючі страдники після комуністичних катівень не мають й натяку зла проти своїх мучителів.

Розчавлена вашою ногою квітка віддає вам чарівні пахощі, витиснуті із неї. Віруючі, які страждали від комуністів, віддають їм любов'ю за тортури. Ми звернули увагу багатьох тюремників на Христа і багато хто з них прийняв Його в серце. Нами рухало одне бажання: дати тим, які змусили нас страждати, найкраще – спасіння, яке ми маємо від нашого Господа Ісуса Христа.

Я не мав честі, як багато моїх братів, померти за Христа мученицькою смертю у в'язниці. Я був визволений і навіть зміг виїхати з Румунії на Захід. І тут я знайшов протилежне тому, що відчувають віруючі Підпільної Церкви. Віруючі на Заході не мають любові до комуністів, не поспішають рятувати людей в комуністичних країнах. У них є місії для євреїв, мусульман, буддистів і навіть такі, що переконують віруючих переходити з однієї церкви до іншої, але у них немає місії для комуністів! Вони їх не люблять, інакше вони давно створили б таку місію, як Карей з любові до індіанців чи Гудзон Тейлор з любові до китайців.

Мало того, що вони не люблять комуністів і нічого не роблять для їхнього спасіння у Христі, вони своєю байдужістю стали немовби спільниками комуністів і деякі західні Церкви навіть сприяють зміцненню комуністичної невіри. Вони допомагають комуністам проникати у західні церкви, займати відповідальні пости у церквах і світі. Вони не відкривають перед віруючими небезпеки комунізму.

Не маючи любові до комуністів, не дбаючи про їх спасіння у Христі під приводом заборони (ніби перші християни запитували у Нерона дозволу поширювати Євангеліє?), вони не люблять і власну паству. Адже, не маючи любові до комуністів, не спасаючи їх, ми можемо дожитися до того, що вони загарбають Захід і викорінять і тут християнську церкву.

Чи не так?

Не звертають уваги на уроки історії

У перші століття християнство розквітло у Північній Африці, звідки ми маємо святого Августина, святого Кипріяна, святого Афанасія і Тертуліана. Віруючі Північної Африки зневажали тільки

одну свою відповідальність: приведення мусульман до Христа. Внаслідок цього мусульмани прийшли до Північної Африки і викоринили там християнство на кілька століть. Навіть тепер Північна Африка належить мусульманам і християни називають їх «блоком тих, що не навернуться».

Давайте ж хоч трохи повчимося історії!

У дні реформації інтереси Гуса, Лютера і Кальвіна співпадали з інтересами європейських народів у тому, що всі вони прагнули визволитися від ярма папства, яке тоді було гнітючою політичною та економічною силою.

Так і в наші дні інтереси Підпільної Церкви співпадають з інтересами усіх вільних народів у тому, що й інші прагнуть волі. Тільки Підпільна Церква добивається цього через поширення Євангельської звістки серед комуністів та їхніх жертв.

Немає такої політичної сили, яка могла б подолати комунізм. У комуністів є атомна сила і напад на них означав би початок нової світової війни з мільйонами нових жертв. Крім того, багато західних правителів пройшли промивання мозків і не бачать необхідності у зруйнуванні комуністичної влади. Вони самі це постійно повторюють. Вони воліли б, аби наркоманія, гангстерство, рак і туберкульоз зникли, але ніяк не комунізм, у якого значно більше жертв, ніж у всіх цих бід, разом узятих.

Радянський письменник Ілля Еренбург сказав, що коли б Сталін нічим більше у житті не займався, крім письмового перелічування своїх невинних жертв, йому не вистачило б життя. Хрущов сказав на двадцятому з'їзді комуністичної партії: «Сталін знищив тисячі безневинних, чесних комуністів. Із 139 кандидатів Центрального Комітету, обраних на 17-й з'їзд, 98, тобто 70% були пізніше арештовані і розстріляні».

Ви можете собі уявити, що ця людина робила з віруючими?

Хрущов привселюдно зрікся Сталіна, а сам продовжив його справу. З 1959 року половина церков Росії були зачинені. В Росії та Румунії прокотилася нова хвиля арештів.

Терором і обманом ці країни виховують своїх дітей і молодь у ненависті до усього, що має захід, і особливо до християнства. Часто можна побачити місцевих партійних і комсомольських активістів біля церков, де вони вистежують, чи не ходить молодь на богослужіння. Майбутні руйнівники Західного християнства

повинні добре приготуватися до цієї справи.

Є лише одна сила, здатна протистояти атеїзму. Це та сила, яку створили християнські держави на місці поганської Римської Імперії і яка виплекала християн з тевтонів та вікінгів, зруйнувала криваву владу Інквізиції. Це сила Євангелія, представлена Підпільною Церквою в усіх тоталітарних державах. Підтримка цієї Церкви і матеріальна допомога їй означають не тільки єднання з братами, які страждають, але життя чи смерть вашої власної країни.

Підтримка Підпільної Церкви не тільки в інтересах вільного християнства, але вона має стати правилом усіх вільних держав.

Підпільна Церква уже навернула окремих комуністичних лідерів до Христа. Колишній прем'єр Румунії Георгіу-Деж навернувся до Христа, покаюся у гріхах і вмер у в'язниці спасеним.

У комуністичних країнах є високопоставлені партійні функціонери, які потайки сповідують Христа. Їх може бути більше й тоді ми зможемо мати справжні зміни у державній політиці.

Ми маємо виняткові можливості тепер, саме зараз! Комуністичний світ переживає зараз серйозну кризу. Комуністи справді вірили, що їхня ідеологія створить братерство народів, рай на землі, вони вірили у своїх вождів. А тепер народи найбільшої комуністичної імперії воюють між собою, народ живе у злиднях, уряд купує продовольство в капіталістичних країнах, а вожді виявились, якщо не садистами, то нездатними до управління, нечистими на руку людьми. Людське ж серце за своєю природою шукає Бога, у ньому панує духовна порожнеча, яку може заповнити тільки Христос. Це стосується також комуністів.

Євангеліє має силу любові, яка теж їх приваблює. Я бачив як віруючі в'язні приводили комуністів до Христа і знаю, що це цілком можливо. Висміяні і замучені комуністами віруючі вміли прощати і забувати усе, що було скоєне проти них і їхніх родин. Вони допомагають комуністам подолати кризовий час і знайти Христа. У цьому їм потрібна наша термінова допомога.

І не тільки у цьому. Християнська любов завжди універсальна, у віруючих не буває вибранців. Ісус говорив, що Боже сонце

сходить над добрими і злими. Це можна сказати і про християнську любов.

На Заході є церковні діячі, які виправдовують свою приязнь з комуністами вченням Христа про любов до недругів. Але Ісус ніколи не говорив, що ми маємо любити тільки ворогів, забуваючи братів. Ця приязнь виявляється у потуранні тим, чії руки вкриті кров'ю замучених братів, а не у провіщенні Доброї звістки спасіння; Ті ж, хто перебуває під гнітом комунізму, забуті, їх не люблять.

Підпільна Церква повинна мати підтримку в усьому її служінні. Церква в тоталітарних державах повна любові. У Росії годі шукати теплих віруючих. Тут можна бути або пристрасним ревнителем віри, або ж ніяким. Віруючі тут не марнують стільки часу на пересуди про догматичні розбіжності між конфесіями як на Заході. Вони живуть самою суттю християнства і не сперечаються про те, чого ніхто не знає. Вони повністю готові духовно до тієї великої справи, за яку взялися. Але вони не мають засобів виробництва, знарядь праці. У них немає Біблій, пісенників, духовної літератури, засобів транспорту. Вони мають потреби у найнеобхіднішому для своїх утриманців, без чого не можуть повністю присвятити себе служінню. Вони схожі на хлібороба, який стоїть серед дозрілого пшеничного поля, але не має чим зібрати урожай.

Перші християни запитували себе: чи тільки для євреїв створена церква, а чи й для поган? На це запитання було дано правильну відповідь. В іншому вигляді ця проблема знову виникла у двадцятому столітті. Християнство створене не тільки для Заходу. Христос не належить тільки Америці, Англії та іншим демократичним країнам. Коли Він висів на хресті, одна рука була спрямована на Захід, інша на Схід. Він хоче бути Царем не тільки євреїв, але й поган, Царем комуністів як і Царем мешканців Заходу. Ісус сказав: «Йдіть по цілому світові та всьому створінню Євангелію проповідуйте!» Він пролив кров за всіх і всі повинні мати можливість дізнатися про це. Христос любить комуністів і воліє визволити їх від гріха.

Коли я був звільнений з ув'язнення, дружина запитала мене про плани на майбутнє і я відповів. «Хотілось би духовного усамітнення». Дружина відповіла, що й сама про це мріє.

Замолоду я був енергійним, рухливим, живим, але роки неволі і особливо одиночного ув'язнення зробили мене спокійним, задумливим. Усі бурі серця вгамувалися. Я звик до комунізму і навіть більше його не помічав. Я перебував в обіймах Небесного Нареченого і усім серцем молився за своїх мучителів. У мене майже не було надії на звільнення, але коли така думка виникала, то я щоразу мріяв про те, щоб усамітнитися де-небудь з моїм Господом і так жити до кінця моїх днів.

Бог є Істина і Біблія – це правда про істину. Богослів'я – це правда про істину. Фундаменталізм – це правда про істину. Віруючі люди живуть у цих багатьох правдах про Істину і тому часто самої Істини не мають. Голодні, биті, перенасичені наркотиками, ми забули про богослів'я і зміст Біблії. Ми забули усі правди про істину і жили тільки Самою Істиною. Написано, що Син Людський прийде у час, коли Його не чекатимуть.

Ми вже були нездатні міркувати, але у найважчий час випробувань і страждань Син Людський прийшов до нас і стіни в'язниці засягли, як діаманти, і камери наповнилися яскравим світлом. Десь далеко були наші страждання в тілесній сфері, а дух радів у Господі. Ми не проміняли б цю радість на царські покої. Боротися проти чогось чи когось? Нам це навіть не спадало на думку! Мені не хотілося боротися навіть у найсправедливішій битві.

З бажанням провести решту життя у тиші і спогляданні Господа я покинув в'язницю.

Що я знайшов після звільнення?

З першого дня на волі я побачив такі потворні прояви комунізму, яких не зустрічав навіть у неволі. Я зустрівся з багатьма пасторами церков, які самі заявили мені, що стали донощиками уряду щодо власної пастви. Я запитав у них: чи готові вони відмовитися від доносительства і, ризикуючи життям, припинити це заняття? Вони відповіли, що не можуть цього зробити, і пояснили мені, що роблять це не з страху, а тому що їхня відмова призвела б до закриття церков.

У кожному місті є представник влади, який контролює церкви – він член таємної державної поліції. Він має право будь-коли викликати пастора церкви і розпитати про членів: хто бере

участь у Ламанні хліба надто часто, хто дуже дбайливий у служінні, хто повертає інших до Господа? Якщо пастор не поспішає з відповіддю, його замінюють і ставлять кандидата від держави.

Якщо урядовці не мають такої людини (а це надзвичайно рідко буває), церкву просто зачиняють. Майже усі проповідники поставляють інформацію таємній поліції з тією лише різницею, що один розповідає неохоче, дещо приховуючи, а інший настільки втратив совість, що просто губить членів своєї общини. Мені доводилося чути визнання окремих дітей мучеників, що їх змушували чинити доноси на власні сім'ї, бо інакше їм не дозволили б учитися.

Я був на Баттистському конгресі, який проходив під радянським прапором і комуністи вирішували, кому наділити керівні посади. Тоді керівники усіх офіційних церков були настановлені комуністичною партією і я зрозумів, що бачу ницість на святому місці, про яку говорив Ісус.

В усі часи бувають гарні і погані пастори, але тепер вперше в історії церкви центральний комітет безумовно безбожної партії, яка ставила за мету викорінення релігії, вирішив управляти церквою. Керувати нею, навіщо? Для того, щоб прискорити її загибель!

Ленін писав: «Будь-яка релігійна ідея, будь-яка ідея Бога або навіть загравання з нею є невимовне найнебезпечніше зло, найстрашніша зараза. Мільйони пороків, актів насильства і фізичної зарази менш небезпечні, ніж невловима духовна ідея про Бога».

Комуністичні партії усіх соціалістичних країн – це послідовниці Леніна, його учениці. У їхньому сприйнятті релігія гірша від раку, туберкульозу, сифілісу. І це вони вирішують, хто керуватиме церквами! Це з ними мають зносити керівники церков, йдучи на компроміс з власним сумлінням.

Я бачив, як отруювали свідомість дітей та молоді атеїзмом і офіційні церкви були неспроможні зупинити це зло. В жодній церкві нашої столиці Бухареста ви не знайдете недільної школи для дітей або зібрань молоді. Дітей віруючих виховували у школах ненависті. Дивлячись на це, я вивчив комунізм більше, ніж за час перебування у в'язниці. Я ненавидів його не через те, що він

особисто мені скоїв зло, але за ту шкоду, якої він завдає славі Божій, імені Христа і мільйонам душ, які живуть під його диктатом.

Селяни з усіх областей приходили до мене і розповідали про колективізацію. Вони стали тепер голодними рабами на власних полях і виноградниках. Вони не мали хліба, діти не мали молока і фруктів й усе це в країні, сповненій багатств природи.

Брати по вірі признавалися мені у тому, що новий уряд зробив їх брехунами і злодіями. Від голоду їм доводилось красти з своїх власних полів, які відтепер належали не їм, а усьому колективу. Після крадіжки треба було брехати, щоб приховати свій злочин. Робітники розповідали мені про терор на заводах і фабриках, про експлуатацію, яка капіталістам і не снилася. Робітники ж були позбавлені права страйкувати. Інтелігенція всупереч власним переконанням навчала безбожництву. Усе життя третини світу було знівечене.

Дівчата приходили до мене поскаржитись, що їх втягують до комсомолу, а потім докоряють, що вони зустрічаються з віруючими юнаками і пропонують хлопців, з якими їм можна зустрічатися. Усе це наскрізь брехливо і потворно!

Після цього я зустрівся з борцями Підпільної Церкви, моїми давніми товаришами, які усе ще боролися. Деяким вдалося залишитись на волі, інші знову потрапили за ґрати, бо не залишили свого служіння. Вони запрошували мене до боротьби, закликали допомагати у відчайдушному опорі силам п'їтьми. Я почав ходити на їхні потаємні зібрання, де вони співали за рукописними пісенниками.

Мені пригадався святий Антоній, який 30 літ прожив у пустелі. Він цілком покинув світ і присвятив своє життя посту і молитві. Коли ж він почув про суперечку між Анастасієм і Арієм щодо божественності Христа, він залишив зосереджене на молитві і пості життя, поїхав до Олександрії, щоб допомогти перемозі істини.

Я вирішив діяти так, як чинили до мене всі християни: йти за прикладом Христа, апостола Павла і великих святих, і, відкинувши думку про відставку, знову став до бою з п'їтьмою!

Якою ж була ця боротьба? Віруючі у в'язниці завжди молилися за своїх ворогів і просили Господа допомогти їм бути

свідками для них. Я волів усім серцем, аби наші вороги спаслись і коли один з них приймав Христа, ми раділи безмежно.

Але я бачив згубність, брехливість ідеології комуністів, усієї їхньої системи, а тому хотів зміцнити Підліїльну Церкву, бо тільки вона здатна здійснити переворот силою Євангелія. Я не обмежувався подумки тільки Румунією.

На Заході ж я зустрів дивну байдужість до цього питання. Письменники усього світу обурювались арештом Синявського і Данієля, яких посадили за ґрати їхні товариші, але в жодній церкві не було висловлено протест проти масових арештів віруючих. Хто має справу до брата Кужика, який потрапив до в'язниці за поширення «отруйної американської» літератури, зокрема частин Святого Письма? Хто чув про брата Прокоф'єва, який роздавав надруковані на аркушах паперу проповіді? Кому відомий єврей-християнин Грюнвальд, який потрапив до в'язниці за подібний «злочин» і назавжди втратив маленького сина? Я знаю, що відчув сам, коли мене забрали від мого маленького Міхая! Тому я співчуваю брату Грюнвальду.

Іваненко, бабуся Шевчук, Таїса Ткаченко, Катерина Веказіна, Георгій Веказін, подружжя Пілат в Латвії, багато імен інших святих страдників двадцятого століття!

Я схиляюся, щоб поцілувати їхні кайдани, як схилялися перші християни і цілували ланці своїх братів, котрих мали кинути на поживу диких звірям.

Деякі західні керівники байдужі до цих святих, імена мучеників не включені до списків тих, за кого вони моляться. У той час, коли ці люди страждали, офіційні керівники баптистських і православних церков з почестями перебували на конференціях в Нью Делі і Женеві. Вони переконали усіх присутніх в тому, що Росія має повну релігійну свободу! Один з керівників Всесвітньої Ради церков публічно поцілував радянського архієпископа Никодима після того, як той сповістив, що у Росії панує повна свобода релігії. Потім вони разом бенкетували, тоді як віруючі страдники в ім'я Христа їли у підземеллі брудні кишки.

Цього не можна було так залишати, тому Підліїльна Церква вирішила відправити мене на Захід при першій можливості, щоб я розповів про те, що діється. Я вирішив відкинути комунізм, хоча люблю комуністів. Я не можу проповідувати Євангеліє, не

відкинувши комунізму!

Є люди, які говорять мені: «Проповідуй чисте Євангеліє!» Я пригадав, що таємна поліція теж говорила мені, що я можу проповідувати Христа, але ніколи не згадувати про роботу диявола.

Невже ті, хто просить мене проповідувати чисте Євангеліє, натхненні тим же духом, який рухає таємною поліцією комуністів?

Я не знаю, що таке «чисте Євангеліє». Чи було Євангеліє Івана Христителя чистим? Він не говорив тільки: «покайтеся, бо наблизилось Царство Небесне», він також сказав: «Іроде, ти погана людина!» Він заплатив життям за те, що не обмежився абстрактною проповіддю. Ісус не виголошував тільки «чисту Проповідь на горі», він говорив слова, які деякі сучасні пастори назвали б негативною, викривальною проповіддю: «Горе вам лицеміря, фарисеї, діти зла!» За таке «нечисте» умовляння Його розп'яли.

Проповідь на горі не зачепила б фарисеїв і не розізлила б їх безмежно. Гріх треба називати на ім'я власне.

Комунізм – найстрашніший гріх у світі у наші дні! Усяке Євангеліє, яке не відкидає вчення комуністів, не є чистим Євангелієм! Підпільна Церква відкидає комунізм з ризиком для волі і життя.

Невже на Заході можна зробити менше? Я відкидаю комунізм не так, як його відкидали так звані «антикомуністи». Гітлер був антикомуністом, але водночас і жахливим тираном. Ми ж ненавидимо гріх, але любимо грішника. Я люблю комуністів і ненавиджу комунізм. Це правильне, християнське ставлення до комунізму.

Ми повинні приводити душі до Христа, навіть якщо це душі комуністів. Ми повинні виявляти практичну любов, не зважаючи на те, що вони нам накоїли. Віруючі, мучені комуністами, віддають їм любов'ю спасіння, отриманою ними у Христі.

У комуністичних катівнях в'язням просто ніде притулити голову. У цьому світі не поспішають зводити будинки. Навіщо? Однаково їх відберуть після арешту. Навіть того, що людина має будинок, може бути достатнім для арешту, тому що цей будинок знадобився комуністам. У Підпільній Церкві ви не ховатимете батька і будете змушені розпрощатися з сім'єю,

перш ніж піти за Христом. Хто їм мати, сестра чи брат? У цьому вони подібні до Христа. Мати, батько, брат і сестра той, хто виконує волю Небесного Отця. Що ж стосується природних зв'язків, то чи багато вони означають за умов, коли часто-густо діти зраджують батьків, наречені відмовляються від своїх обранців, дружини від чоловіків? Тільки духовний зв'язок залишається єдино міцним.

Підпільна Церква – бідна страдниця, якою була перша Церква майже дві тисячі літ тому. Проповідникам не знайоме плинне богослів'я, вони не вивчали гомілетики, як не вивчав її і апостол Петро. Будь-який професор богослів'я поставив би Петру незадовільну оцінку за його проповідь у День П'ятидесятниці. Біблейські тексти мало відомі у комуністичних країнах, бо там мало Біблій, крім того, проповідники тривалий час були у неволі, де зовсім не мали Біблій. Коли вони висловлюють любов до Отця, за цими висловами багато стоїть, бо вони пережили багато. У в'язниці вони щодня благали у Бога хліба і отримували суп з гнилої картоплі і брудних кишок, картопляні зчистки. І, не дивлячись на це, вони вважають Бога люблячим Отцем Вони схожі до Йова, який сказав, що любитиме Бога і віритиме Йому, навіть якщо Бог вб'є його. Вони схожі до Ісуса, який називав Бога Отцем навіть на хресті, коли Він, здавалося, був залишений Ним.

Кожен, хто познайомився з духовною красою Підпільної Церкви, не може вдовольнитися порожнечою і холодністю деяких західних церков.

Я часто страждаю душею, тому що на власні очі бачу, як вмирає західна цивілізація. Освальд Шпенглер у 1926 році писав у своїй книзі «Падіння Заходу»: «Ти помираєш, я бачу в тобі усі ознаки розкладу. Я можу довести тобі, що твоє велике багатство і особливі злидні, твій капіталізм і твій соціалізм, твої війни і революції, твоє безбожництво, песимізм, цинічність і моральне падіння, розбиті сім'ї, розлучення, контроль народжуваності – усе це витягає з тебе соки знизу і вбиває зверху, з голови. Я доведу тобі, що усе це ознаки, які передували падінню великих цивілізацій древньої Олександрії, Греції, невротичного Риму».

Це було написано у 1926 році й відтоді демократія і цивілізація померли у половині Європи і навіть на Кубі. Решта

Заходу спить. Тільки одна сила на Заході не дримає. Це сила комунізму. Тоді як на Сході у комунізмі вже розчарувалися, на Заході він усе ще не втратив своїх життєвих сил.

Західні комуністи просто не вірять розповідям про жорстокість, важке життя і переслідування у комуністичних країнах Сходу. Вони поширюють свою ідеологію і невтомну старанність повсюдно: у вищих верствах суспільства, серед інтелігенції, студентів, бідоти і членів церкви. Ми, віруючі, часто стоїмо лише наполовину на боці істини, а вони усім серцем стоять на боці брехні. Богослови Заходу зайняті у той же час суперечками про дрібниці і другорядні запитання.

Це нагадує мені певний випадок з історії. Коли війська Магомета Другого оточили Константинопіль у 1493 році і доля Балкан вирішувалась назавжди – бути їм християнськими чи мусульманськими – рада місцевої церкви гадала над проблемами: якого кольору очі мала Діва Марія? Якої статі ангели? Що буде, якщо муха впаде до святої води: чи буде муха освячена чи вода зневажена?

Можливо, це тільки давня легенда, але перегляньте сучасні церковні журнали і ви побачите, що у них теж часто обговорюються подібні проблеми. Небезпека комунізму та страждання Підпільної Церкви майже ніколи не згадуються. Хтось запитав: «Коли б ви були на пароплаві, який потопає, яку книгу з бібліотеки взяли б з собою?» Деякі відповіли – Біблію, інші Шекспіра, а один письменник сказав, що узяв би з собою таку книжку, яка навчила б його збудувати човен, щоб дістатися берега і там уже мати можливість читати усе, що заманеться.

Зберегти свободу віросповідання і жалкувати про втрату цієї свободи через комуністичне переслідування значно важливіше, ніж наполягати на якійсь богословській доктрині. «Істина робить вільним» – сказав Христос, але точно так свобода і тільки свобода дає істину. Суперечки про другорядне не дають користі і нам значно важливіше об'єднатися єдиним фронтом проти наступу атеїзму.

Я страждаю від того, що за Залізною Завісою страждає Церква і її страждання стають рік-у-рік нестерпнішими. Зазнавши таких страждань особисто, я можу легко їх уявити.

Недавно радянські газети «Известия» і «Сельская жизнь» звинуватили радянських баптистів у тому, що вони вчать віруючих

вбивати дітей, щоб добитися прощення гріхів. Це старе звинувачення у ритуальному вбивстві раніше вже висувалося проти євреїв. Але я знаю, що це означає, бо сидів у румунській в'язниці 1959 року з чоловіком на прізвище Лазарович, якого звинуватили у вбивстві дівчинки. Йому було тільки 30 років, але він посивів протягом ночі страшних тортур. Він мав вигляд старого. Не було нігтів на руках — їх вирвали, змушуючи зізнатися у нескоеному злочині. Після тортур Лазаровича відпустили за недоведеністю злочину, але тепер він був руїною. Люди можуть читати і посміюватися над безглуздими звинуваченнями баптистів, але я знаю, що буває із звинуваченими. Жахливо жити на Заході і завжди мати перед собою такі картини минулого.

Де тепер архієпископ Єрмоген із Калуги і ще сім єпископів, які суперечили співробітництву з радянським режимом патріарха Алексія та архієпископа Никодима, котрі стали знаряддям в руках комуністів?

Коли б я не був свідком смерті одного румунського єпископа у в'язниці, то не піклувався б про долю цих благочесливих єпископів. Священики Міколай Ешліман та Гліб Якунін були суворо покарані патріархом за те, що просили свободи для церкви. Про це знають і на Заході, але я був у неволі з отцем Іваном з Владимирешті в Румунії і знаю, що він сидів за такий же «злочин». Зовні це мало вигляд ще одного виховання непокірного священика, але офіційні керівники церкви працювали разом з таємною поліцією комуністичного режиму і це вони «прибирали» своїх братів до в'язниць. За звичайним допитом йшли суворіші заходи впливу: тортури, побої, наркотики, інші «дива» в'язниці.

Здрагаюся від думки про страждання віруючих, переслідуваних комуністами. Здрагаюся, думаючи про вічну долю переслідувачів і гнобителів. Здрагаюся від думки про віруючих вільного світу, які нічим не допомагають переслідуваним братам.

В глибині серця я плекаю надію зберегти красу мого власного виноградника і не втручатися до такої великої боротьби. Хотів би жити десь у тиші і спокої, але ж це неможливо.

Тиша і спокій, про які я мрію, були б втечею від реальності і небезпекою для моєї душі. Я маю продовжувати цю боротьбу, хоча для мене особисто вона небезпечна. Якщо я неочікувано зникну, будьте певні — це комуністи викрали мене. Вони викрали мене серед вулиці у 1948 році і ув'язнили під вигаданим

прізвищем. Анна Паукер, яка була тоді міністром закордонних справ нашої країни, сказала шведському послу Петріку фон Ройтерсверде: «Вурмбранд гуляє тепер вулицями Копенгагена». А шведський посол мав у кишені мого листа, переданого з ув'язнення. Він сказав, що його обманюють.

Усе це може повторитися.

Якщо мене вб'ють, можете бути певні, що вбивців прислали комуністи. Нікому іншому моє вбивство не потрібне. Якщо ви почуєте, що я аморальний тип, злодій, гомосексуаліст, перелюбник або політично неблагонадійний тип, брехун чи ще щось подібне, знайте, що це виконання погрози таємної поліції: «Ми морально знищимо тебе».

З вірогідного джерела я дізнався, що румунські комуністи мали вбити мене після свідчення перед американським Сенатом. Вони намагатимуться вбити мене або мою репутацію. Вони шантажуватимуть, тероризуватимуть моїх друзів в Румунії. Вони мають сильні засоби і можливості.

Усе ж я не мовчатиму і ви повинні уважно прислухатися до того, що я говоритиму. Навіть якщо ви думатимете, що після пережитого я страждаю від манії переслідування, поцікавтеся, що це за страшна сила комунізму, яка здатна примусити людей страждати від такої нав'язливості? Що це за сила, яка змушує східного німця хапати свою дитину і бульдозером проламуватися крізь колючі дроти з ризиком для себе і родини?

Захід спить і треба його будити!

Люди, які страждають, шукають жертву, на яку можна перекласти свої жалі. Я не маю на кого їх перекладати, я не можу звинуватити церквина Заході, які йдуть на компроміс з комуністами. Не від них йде зло. Воно старше. Самі керівники церков – жертви значно старшого зла. Не вони створили хаос у церквах. Вони лише успадкували його.

Після приїзду на Захід я відвідав кілька духовних семінарій. Я слухав лекції з історії та піснеспівів, про канони, яких ніхто не дотримується, церковну дисципліну, на яку й натяку немає. Я зустрів студентів богослів'я, яких навчили, що біблійна історія сотворення світу невірна, як історія Адама, потопу, чудес Мойсея, що пророцтва були написані після їх здійснення, що безгріхове зачаття – міф, воскресіння Ісуса Христа – вигадка, що Його кості залишились десь у гробі, послання апостолів

невірогідне. Книга Одкровення – писанина божевільного, а от у решті Біблія – цілком Священна книга!

Ось на чому вчилися сучасні керівники церков, коли були студентами семінарії! Ось та атмосфера, у якій вони живуть сьогодні! Навіщо їм бути вірними Господові, про якого розповідають такі речі? Навіщо керівникам церков оберігати вірність Церкви, у якій дозволено вчити, що Бог вмер?

Вони вожді офіційної церкви, а не Христової Нареченої. Вони вожді церков, де багато хто зрадив Христа. Коли вони зустрічають людину з Підпільної Церкви, страдника, мученика, води дивляться на нього як на дивака.

По-друге, не гарно судити про людину з одного боку. Діючи так, ми уподібнюємось фарисеям, яким Христос видавався поганим, бо не дотримувався правила щодо суботи. Це зовсім засліпило їх щодо того, що у Христі було прекрасним, навіть за їх уявленнями.

Ті ж самі керівники церков, які неправильно ставляться до комунізму, можуть мати рацію в іншому і бути щирими у своїх переконаннях. Вони ще можуть змінити свою думку про те, у чому помиляються. Один православний митрополит в Румунії служив комуністам і занпащав своїх «овець». Я взяв його руки і розповів притчу про блудного сина. Наша бесіда відбувалась у вечірньому саду і я сказав: «Подивіться, з якою любов'ю Бог приймає грішника, який повертається до нього». Я співав йому християнські пісні і він покався.

У в'язниці зі мною був православний священик, який у надії на звільнення писав атеїстичні лекції. Після розмови зі мною він розірвав усе написане, ризикуючи взагалі можливістю вийти на волю.

У мене є ще одне горе. Навіть мої близькі не розуміють мене, звинувачують у жорстокості і зверхньому ставленні до комуністів, але я знаю, що це не так. Письменник Клавдій Монтефіоре сказав, що ставлення Ісуса до фарисеїв та його відкрите викриття фарисеїв протирічить його вченню про любов до ворогів і благословіння тих, хто нас проклинає, а священик Матеус, декан собору Святого Павла, зробив висновок, що така невідповідність і непослідовність в характері Павла пояснюється тим, що він не був інтелектуалом! Це вкрай неправильне уявлення про Ісуса. Він любив фарисеїв, хоча й привселюдно

викривав їх. І я люблю комуністів, й тих, кого вони використовують у церквах, хоча й осуджую їх відкрито.

Мені постійно говорять: «Забудь комуністів! Займайся тільки духовними справами!» Я зустрів віруючого, який постраждав від нацистів. Він сказав, що цілком мене підтримує, але, на його думку, доки я проповідуватиму Христа, не повинен заводитися з комуністами. Я запитав у нього, чи помилялись віруючі, які боролися проти фашизму, чи їм варто було обмежитись проповіддю. Цей чоловік відповів: «Але ж Гітлер вбив шість мільйонів євреїв! Про нього треба було говорити». Я ж сказав, що Сталін знищив 30 мільйонів чоловік, то невже ми повинні обурюватися лише тоді, коли вбивають євреїв, а не росіян чи українців? «Це зовсім інша справа», – заявив він. Отака була відповідь.

Мене били в поліції за Гітлера і за комуністів – різниці не бачу, щоразу було однаково боляче. Християнство має боротися проти багатьох видів гріха, а не тільки проти комунізму.

Дозвольте ще раз повторити: мета людського життя – бути схожим на Христа. Мета комунізму – відвернути досягнення мети християнами. Комуністи, в основному, антирелігійні. Вони твердять, що після смерті людина обертається та ті хімічні сполуки, які склали його тіло за життя. Вони хочуть усе перевести у площину матерії. Вони знайомі тільки з масами. Як демони у Новому Заповіті, вони говорять, що їм ім'я – леґіон. Індивідуальність, яка є вищим дарунком Бога, на їхню думку, повинна бути знівельована. Вони арештували людину за те, що знайшли у неї книжку Макса Адлера «Індивідуальна психологія». Офіцер таємної поліції заволав: «Ага! Індивідуальність! Знову індивідуальність! Чому не колектив?»

Ісус хоче, щоб ми були індивідуальні, мали свої особисті риси і тому комунізм і християнство не мають спільних пунктів зіткнення. Комуністи це знають. Журнал «Наука і релігія» пише: «Релігія несумісна із комунізмом. Вона ворожа йому. Зміст програми комуністичної партії завдає смертельного удару релігії. Програма комуністичної партії спрямована на побудову безбожного суспільства, у якому люди завжди будуть вільні від рабства релігії».

Чи може християнство співіснувати з комунізмом? Відповідь дали самі комуністи:

— Комунізм завдає смертельного удару релігії!

Глава п'ята

Я знову говоритиму про переслідувану церкву. Вона діє у надважких умовах. Атеїзм став державною релігією в усіх комуністичних країнах. Якоюсь мірою комуністи миряться з вірою старих людей, але діти і молодь з їх точки зору в жодному разі не повинні вірити! У цих країнах усе спрямоване на викорінення релігії: радіо, телебачення, кіно, театр, література...

У Підпільної Церкви небагато можливостей протистояти тоталітарній системі. Її підпільники в колишньому Радянському Союзі не мають жодної богословської підготовки, є такі, що ніколи не читали усієї Біблії. Ми зустріли молодого російського священика, який тайно служив переслідуваній православній Церкві, і запитали, хто ж його посвятив у сан? Він розповів, що справжніх єпископів не знайшов, а офіційні без дозволу комуністичної партії нікого не посвячують, тому разом з іншими він пішов на могилу замученого єпископа. Двоє поклали руки на його надгробок, інші стали, тримаючись за руки, і усі разом просили в молитві, щоб Святий Дух посвятив їх на служіння. Вони були впевнені, що процвяховані руки Христа здійснили посвячення.

Я вважаю, що посвячення цього молодого священика законне перед очима Бога. Такі люди, з таким посвяченням, без спеціальної підготовки і глибокого знання Біблії роблять велику справу Підпільної Церкви, подібної до першої Церкви. Які семінарії закінчили ті, хто перевернув увесь світ в ім'я Христа? Чи всі вони вміли читати? Звідки у них могла бути Біблія? До них промовляв Бог!

Підпільна Церква не має соборів, але який собор зрівняється красою з небом, до якого ми зводили наші очі, коли потаємно збиралися у лісах? Щебетання птахів замінювало музику органу і пахощі квітів були кадінням. Зношений костюм звільненого страдника не поступався ризам священика. Місяць і зорі були нашими свічками і ангели засвічували їх для нас. Не забуду краси цієї Церкви! Часто після таємного зібрання віруючих ловили і саджали за ґрати, але вони носили кайдани з радістю, як носить

наречена прикраси, подаровані їй обранцем. Я знайшов радісних віруючих тільки в Біблії, Підпільній Церкві та в ув'язненні.

Підпільна Церква страждає від насильства, але має своїх друзів... у таємній поліції, урядових установах. Недавно радянські газети нарікали на зростання «зовні невіруючих» в державних установах, відділах пропаганди. Зовні вони прикидаються комуністами, а насправді вірують і навіть стають членами Підпільної Церкви. Комуністичні газети розповіли про певну жінку, яка працювала у відділі пропаганди, а після роботи йшла додому, зачиналася з чоловіком і молоддю з сусідніх квартир, щоб читати Біблію і молитися.

Це не поодинокий випадок. Десятки тисяч таких людей живуть у комуністичних країнах, вважаючи, що їм краще не ходити до церкви, де за ними стежитимуть. Вони залишаються на своїх державних постах й звідти тихенько, але ефективно свідкують про Христа.

Підпільна Церква має тисячі членів, які збираються у льохах, на горищах, у квартирах. У Радянському Союзі дуже мало полемізують про хрищення дітей чи безгрішність Папи. Там немає суперечок про те, чи тисячолітнє царство вже наступило чи ще має надійти. Вони не вміють витлумачувати пророцтва і про них не сперечаються, але я іноді дивуюся тому, як переконливо доводять вони атеїстам існування Бога! Їхня відповідь дуже проста: «Коли б вас запросили на бенкет і дали різні страви, то невже ви повірили б, що їх ніхто не готував. Адже природа – це бенкет, приготований для вас! Ви маєте помідори і черешні, яблука й мед. Хто приготував усе це для людини? Природа сліпа. Якщо ви не вірите в Бога, то як поясните таке вдале приготування усього, що потрібне людині? Як поясните таке розмаїття і багатство необхідних для життя людини речей?»

Вони вміють доводити існування потойбічного життя і я чув, як один віруючий переконував атеїста: «Припустимо, що ми могли б говорити з дитинчам ще у материнському лоні і розповіли б йому, що його життя не завжди буде таким, що стануться зміни. Що б ми почули у відповідь? Ми почули б, що іншого життя немає, що життя у лоні матері єдино можливе. Але ж так відповідаєте й ви, атеїсти, говорячи, що усе інше – релігійна пропаганда. Та коли б дитинча могло міркувати, воно сказало б:

«Ось у мене ростуть руки, які мені не потрібні, я просто не можу їх простягнути. Навіщо вони ростуть у мене? Мабуть, для якоїсь іншої стадії мого існування, коли я зможу їх вживати? У мене ростуть ноги, але я тримаю їх притиснутими ледве не до грудей. Навіщо вони? Мабуть, на мене чекає життя у іншому, великому світі, де я ходитиму. У мене розвиваються очі, хоча довкола п'ятьма і вони мені зовсім не потрібні. Навіщо ж вони розвиваються? Чи не для того, що на мене чекає світ, нове життя матиме фарби, які я без очей не зауважив би».

Коли б дитинча могло міркувати про власний розвиток, воно припустило б, що на нього чекає інше життя і уявило його. Точнісінько так і з нами. Коли ми молоді, то маємо достатньо енергії, але менше розуму, щоб скористатися ним правильно. З роками ми зростаємо у пізнанні і досвіді, але катафалк чекає нас, щоб відвезти на кладовище. Навіщо ж треба було зростати у пізнанні, для застосування якого не залишиться часу? Навіщо у дитини ростуть руки, ноги, очі? Для того, що буде! Те ж саме діється з нами, доки ми – живемо на землі. Ми накопичуємо знання, досвід, мудрість, для того, що чекає. Ми готуємо себе, щоб жити на високому рівні, жити, аж доки не покличе смерть.

Офіційне комуністичне вчення твердить, що Христос взагалі ніколи не існував. Служителі Підпільної Церкви дають просту відповідь на таке припущення: «Яка газета у ваших руках? Дозвольте подивитися. Ось бачите – дата: 14 січня 1964 року. Від якої події? Від того часу, коли на землі жив Той, Який не існував і не мав жодного значення в історії. Ви стверджуєте, що Його ніколи не було, але лічите роки від дня Його народження. Час був і до Нього, але ось прийшов Він і людство збагнуло, що усе до Нього було марним і справжній час починається тільки тепер. Ваші ж комуністичні газети підтверджують, що Ісус – не міф».

На Заході проповідують так, ніби вони впевнені у тому, що їхні слухачі переконані в істинах, якічують. Але це не так і багато хто не твердо знає те, у що вірить і водночас рідко почує проповідь, яка доводить істинність нашої віри. А у комуністичних країнах, де проповідники не мають належної підготовки, ново-наверненим дається глибоке, серйозне обґрунтування віри.

Підпільна Церква є основа і утвердження християнства у країнах тоталітарної системи. Між офіційною та підпільною

церквами немає різкої, очевидної межі. Вони переплелися. Багато пасторів офіційної церкви веде потаємну роботу, виходячи далеко поза обмеження, визначені комуністами.

В офіційної церкви з її примиренчеською політикою довга історія. Вона починається відразу після російської соціалістичної революції, коли «Жива церква», очолювана єпископом на ім'я Сергій, поставила за мету не перебудувати церкву, але відкинути її зовсім, знищити будь-яку релігію. І єпископ це ретельно робив за вказівкою комуністів.

У кожній країні були такі «Сергії». В Угорщині серед католиків таким вождем був отець Балог, який за допомогою окремих протестантів сприяв повному захопленню своєї країни комуністами.

В Румунії комуністи прийшли до влади при підтримці православного священика Бурдучея, який, намагаючись приховати своє досить негарне минуле, став червоніший за своїх начальників. Цей священик стояв обіч Вишинського, колишнього радянського міністра закордонних справ, і схвально посміхався, коли той говорив: «Уряд збудує земний рай і вам не буде потрібний рай небесний».

Що ж стосується архієпископа Росії Никодима, то це державний шпигун і донощик. Майор Дерябін, керівник російської таємної поліції, сам засвідчив, що Никодими – їхні агенти.

Таке становище майже в усіх віросповіданнях.

Нинішнє керівництво румунської баптистської церкви було нав'язане їй силою. Воно відкидає справжніх християн. У Радянському Союзі точнісінько так чинять керівники офіційної Церкви.

Президент румунських адвентистів Тачики сам розповідав мені, що був донощиком комуністів з першого дня їхньої влади. У самих же церквах серед людей можна знайти справді вірних християн, не дивлячись на таке зрадницьке керівництво. І я гадаю, що і на Заході теж так буває. Общини залишаються вірними Христу не завдяки своїм керівникам, а всупереч їм.

У православних залишилась незмінною літургія і вона якоюсь мірою надихає душі віруючих навіть тоді, коли у проповідях вихваляються комуністи. Лютерани, пресвітеріани, інші протестанти співають свої старі гімни, а проповіді донощиків теж

повинні мати у собі бодай щось із Святого Письма. Люди звертаються до Христа під впливом служителів, про яких відомо, що вони зрадники, інформатори таємної поліції. Їм доводиться приховувати свою віру від тих, хто пробудив її своїми ж нещирими проповідями.

Це – найбільше Боже диво, про яке Книга Левит пише символічною мовою: «А коли що впаде з їхнього падла на всяке насіння сівби, що сіється, – чисте воно». За законом Мойсея труп тварини або людини вважався нечистим і ті, хто торкалися його, знечищувалися. Але насіння залишалося чистим.

В ім'я справедливості слід визнати, що НЕ УСІ керівники офіційної церкви – зрадники і донощики. Ті, хто одночасно працюють у Підпільній Церкві, піклуються, аби християнство не було зманіженим, розчиненим, а сміливим, войовничим. Коли таємна поліція прибула, щоб зачинити монастир у румунському місті Владимирешті, їй було нелегко цього досягти. Декому з прибулих довелося заплатити життям за таку спробу. Але офіційних церков стає усе менше, особливо у Радянському Союзі (тут їх 5-6 тисяч, тоді як у США на таку ж чисельність населення мають їх 300 тисяч). Церква у СРСР – це найчастіше одне невелике приміщення, а іноді – єдиний покій. І чим міцнішим буде комуністичний режим, тим глибше йтиме у підпілля церква. До речі, у багатьох колишніх церквах на території Радянського Союзу створені центри антирелігійної пропаганди.

Яким чином Підпільна Церква використовує атеїстичну літературу?

Підпільна Церква вміє використовувати комуністичні центри атеїстичної пропаганди. Насамперед, вона використовує атеїстичну літературу, як і для харчування хлібом, який йому приносили ворони. Атеїсти дуже старанно видають книги, у яких зневажають Біблію. Для цього їм доводиться цитувати вірші і цілі розділи з Біблії. Атеїстичні посібники мають назви «Цікава Біблія» чи «Біблія для віруючих і невіруючих».

Кожне таке видання – радість для церкви. Критика Біблії в таких книгах настільки примітивна, що на неї ніхто не звертає уваги, а мільйонні тиражі таких книг дають можливість дуже

багатьом прочитати щедре цитування Біблії. Як єретики у часи інквізиції йшли до багать вулицями міста серед велелюддя зодягнені смішно, залишаючись незаплямованими, святими, вірними, так і цитати з Біблії залишаються вірними навіть тоді, коли їх цитує диявол.

Комуністичні видавці раділи проханням знову й знову перевидати атеїстичні посібники, у яких щедро цитувалася Біблія. Вони й гадки не мали про те, що такі прохання найчастіше пишуть самі члени Підпільної Церкви, які не мають іншої можливості ознайомитись з Біблією. Комуністи не знали, що Підпільна Церква скуповує їхні книжки, щоб, обминувши насмішки, прочитати у них слова Святого Письма.

Ми навчилися також використовувати атеїстичні зібрання. Саме на такому зібранні один лектор наочно показував, що Ісус був просто фокусником. Він ставив перед собою глек з водою, кидав до нього порошок і вода ставала червоною. «Ось і все диво», – казав лектор. – «В Ісуса в руках був такий же порошок і Він просто зробив вигляд, що перетворив воду на вино. Я можу зробити більше, я можу знову перетворити вино на воду». Лектор кинув до глека інший порошок і вода знову стала прозорою. Він повторював це кілька разів. Тоді один з віруючих попросив: «Професоре, ви здивували нас цими перетвореннями. Дуже прошу вас випити цього вина». Лектор відповів: «Я цього не зроблю, бо порошок отруйний». Тоді віруючий сказав: «Ось у цьому полягає різниця між вами та Ісусом. Він дав нам своїм вином радість, ви ж нас отруюєте». Віруючого забрали до в'язниці, але звістка про це полинула між люди і зміцнила віру багатьох.

Ми малі, слабкі Давиди, але ми сильніші за Голіата атеїзму, тому що Бог на нашому боці. Правда належить нам!

Якось лектор-комуніст розповідав про атеїзм. Усі робітники заводу мали його слухати, а серед них було чимало віруючих. Вони тихо сиділи і слухали докази лектора проти існування Бога. Він доводив, що духовного світу взагалі немає, немає ні Бога, ні Христа, немає потойбічного життя. Він говорив, що людина матеріальна, не має душі, знову й знову повторював, що існує тільки матерія. Один з віруючих попросив слова і йому дозволили говорити. Цей чоловік кинув стілець на підлогу, потім підійшов до лектора і дав йому легкого ляпаса. Лектор страшенно

розізлився, почервонів, почав лаятись, гукати міліціонерів, щоб схопили віруючого. «Як ти смів підняти на мене руку?» – кричав він. Віруючий відповів: «Ви щойно довели, що сказали неправду. За вашими словами усе матеріальне, чи не так? Я кинув стілець на підлогу і він не розізлився на мене, а ось ви зовсім інакше реагували. Матерія не злиться, не ображається, а ви розгнівались. Тому я маю вам сказати, що ви помиляєтесь. Людина не тільки матеріальна. Вона – духовна істота!»

Було багато випадків, коли віруючі Підпільної Церкви спростовували докази комуністів на атеїстичних зібраннях. У в'язниці політичний керівник грубо запитав у мене: «Доки ти триматимешся за свою дурну релігію?» Я відповів: «Я бачив багатьох атеїстів, які, помираючи, шкодували, що не були віруючими, закликали Христа. Ви можете уявити собі віруючого, який перед обличчям смерті шкодував, що він християнин і закликав Маркса або Леніна, щоб вони врятували його від віри у Бога?» Той засміявся: «Гарна відповідь». Я продовжив: «Коли інженер будує міст, його не вдовольняє, що кішка йде по мосту безпечно. Йому важливо, щоб поїзд пройшов і не завалився. Те, що ви залишаєтесь атеїстами, коли все гаразд, не доводить, що атеїзм – це найкраще. Атеїзм не витримує серйозних випробувань». Я навів приклад, що навіть Ленін у важкі хвилини молився.

Ми спокійні і чекаємо на розвиток подій спокійно, а комуністи тривожаться і усе активніше борються проти релігії. Цим вони підтверджують істинність слів святого Августина: «Неспокійне серце, доки не заспокоїться у Тобі».

З вашою допомогою, вільні віруючі, Підпільна Церква надбає серця комуністів і перетворить обличчя нашої землі. Вона надбає їх, тому що для людини неприродно бути комуністом. Навіть собака хоче мати власну кістку.

Чому і комуністів можна привести до Христа

Серця комуністів чинять опір тій ролі, яку їм доводиться грати, і тим дурницям, у які доводиться вірити. Коли ми свідкуємо окремим комуністам, вони часто говорять, що Матерія – це все, що ми просто купка хімічних сполук, зібраних у певному порядку, доки смерть знову не розкладе їх на окремі частини.

Тоді доречно запитати: «Чому ж комуністи у багатьох країнах віддавали і віддають життя за свої ідеали? Невже купка сполук має власні ідеали? Невже мінерали віддаватимуть себе за життя ближнього?» На це вони не мають відповіді.

Важливо зауважити ще одну обставину: жорстокість. Люди не створені жорстокими і не здатні чинити тривале насильство над іншими. Ми бачили це у кінці нацистських вождів, з яких одні вдалися до самогубства, а інші сповідували свої злочини і каюлися у них.

Навіть у масовому гняцтві в комуністичних країнах є позитивне: прагнення до ширшого життя, ніж може дати людині комунізм. Середня звичайна російська людина від природи глибока, щедра, широка. Комунізм же дріб'язковий, поверхневий, тому росіянин шукає глибин життя і, не знаходячи, вдається до алкоголю. У гняцтві він виявляє жах, до якого призвело його жорстоке, подвійне життя. Кілька годин алкогольного очманіння «визволяють» його, як визволила б його Істина, коли б він знав її.

Під час радянської окупації, йдучи вулицею Бухареста, я пережив нестримний потяг до шинку. Зайшов і побачив радянського офіцера з наганом в руці, який погрожував усім і вимагав горілки. Йому відмовили, бо він був страшенно п'яний. Навколо усі перебували в паніці. Я підійшов до прилавку і попросив дати офіцерові випити, пообіцявши, що сидітиму обіч нього і заспокою його. Нам одна за одною подавали пляшки вина. На столі були три склянки, офіцер ввічливо наливав їх і сам же осушував, бо ми з дружиною не пили.

І хоча він був дуже п'яний, голова у нього працювала, бо він мав навичку до спиртного. Я почав розповідати офіцерові про Христа, він слухав з несподіваною для нас увагою. Потім сказав: «Ви мені розповіли про себе, а тепер я вам оповім дещо з мого життя. Я православний священик. Коли почалось переслідування з боку Сталіна, я серед перших зрікся віри, ходив від села до села й читав лекції про те, що Бога немає і що я, коли був попом, обманював людей. Я говорив, що усі проповідники, усі служителі релігії теж такі. Мене цинили за старанність і узяли на службу до таємної поліції. Бог покарав мене тим, що ось цією рукою я вбивав віруючих після тортур й відтоді усе п'ю та п'ю і не можу забути...»

Багато комуністів добровільно йде з життя. Великі поети Есенін та Маяковський, які визнали комунізм, вдалися до самогубства. Письменик Фадєєв обірвав своє життя негайно після закінчення роману «Щастя», у якому переконував читача, що щастя полягає у невтомній праці в ім'я комунізму. Він сам був таким «щасливим» від цього, що, дописавши роман, пустив собі кулю в чоло. Його душа не витримала тягару такої великої брехні.

Великі вожді комунізму Шоффе і Томкин, які боролися за цю ідею ще за царя, не витримали її реальності і покінчили з життям.

Комуністи – нещасні люди. Нещасні їхні великі диктатори. Яким нещасним був Сталін! Знищивши майже усіх старих товаришів, він жив у постійному страху, що його отруять чи вб'ють, тому мав вісім спалень, які зачинялися, мов банківські сейфи, і ніхто не знав, де саме сьогодні він ночує. Він не їв, доки куховар не куштував страву на його очах.

Комуністи нещасні. Вони потребують Христа. Підпільна Церква являє найглибшу злиденність поневолених народів. Допоможіть їй!

У Радянському Союзі трапляється, коли люди віддають обручку за Новий Заповіт. Наші діти ніколи не бачили різдв'яної вітальної листівки. Коли б до них потрапила така листівка, усе село збіглося б дивитися на неї і який-небудь дід пояснював би, хто такі Дитячко Ісус і Діва Марія, розповів би усю історію Христа і спасіння. Усе це за простою різдв'янською листівкою!

Виключною ознакою Підпільної Церкви є щирість її віри. Один проповідник розповідав про випадок в Угорщині: радянський капітан прийшов до проповідника, щоб поговорити з ним на самоті. Коли він побачив на стіні хрест, то сказав: «Ви ж знаєте, що це вигадка, якою користуються проповідники, аби обманувати бідних людей і полегшувати життя заможних. Тепер, на самоті, признайтеся, що ви не вірите, ніби Ісус Христос – Син Божий!» Проповідник посміхнувся: «Бідний молодий чоловіче, звісно ж я у це вірю. Адже це правда!»

«Я не дозволю над собою жартувати», – вигукнув капітан, – «усе це дуже серйозно!» Він витягнув наган і націлився у проповідника: «Якщо ви не визнаєте, що все це брехня, я

вистрелю!» «Я не можу цього зробити, тому що наш Господь Ісус Христос і справді є Сином Божим!» – відповів проповідник. Капітан заховав зброю і обняв проповідника. Сльози з'явилися в його очах. «Отже, правда, правда! Я сам вірю у це, але не був до решти переконаний, доки не зустрів людину, готову вмерти за Христа. Ви мені це довели!»

Я знаю й інші випадки. Коли радянські вояки захопили Румунію, два червоноармійця прийшли до церкви зі зброєю і сказали: «Ми не віримо в усе це й усі, хто не кине свою віру, будуть вбиті! Хто зрікається, перейдіть праворуч! Деякі перейшли і їм дозволили піти з церкви. Залишившись з тими, хто не зрікся віри, червоноармійці почали їх обнімати зі словами: «Ми теж віруючі, але хочемо спілкуватися тільки з тими, хто готовий вмерти за віру». Такі люди борються за Євангеліє у наших країнах і не тільки за Євангеліє, а й за свободу.

На Заході у помешканнях багатьох віруючих часто впродовж багатьох годин звучить світська музика. У наших житлах теж було чути голосну музику, але вона грала лише для того, щоб не вдалося підслухати нашу розмову про Євангеліє, підлітну роботу, щоб сусіди, підслухавши, не повідомили поліцію.

Наші віруючі дуже раділи, коли їм щастило зустріти істинно віруючого з Заходу. Автор цих рядків усвідомлює свою малозначущість, але знає й те, що він є голосом безголосих, яким просто закрили рота, щоб Захід не почув їх. Від їхнього імені я закликаю до якнайсерйознішого ставлення до віри і розсудливого підходу до проблем Християнства. Від їхнього імені прошу ваших молитв і допомоги вірній, страдницькій в комуністичних країнах Підлітній Церкві. Ми переможемо вже тільки тому, що Бог на нашому боці.

По-друге, тому що наше слово торкається найглибшої потреби сердець комуністів. Комуністи, які були ув'язнені під час нацистського терору, признавалися мені, що молилися у важкі часи, я бачив, як деякі з них вмирили з іменем Христа на вустах. Ми переможемо, тому що усе культурне населення світу на нашому боці.

Можна заборонити читати книжки сучасних письменників, але завжди залишаться твори Достоєвського, Толстого, а у них люди знайдуть промені Євангелія. Точнісінько так і з Гете у

Німеччині, Сенкевичем у Польщі, Садовяну в Румунії. Комуністи опублікували «Життя святих» під назвою «Легенди про святих», але навіть з таким заголовком ця книга чинить позитивний вплив на людей. Вони не зможуть викреслити з скарбниці світового живопису твори Мікеланджело, Леонардо да Вінчі, інших великих художників. Їхні картини розповідають про Христа.

Коли я розмовляю з комуністом, його найпотаємніша і глибока потреба стає моїм союзником і помічником. Йому дуже важко не відгукнутися на мої докази. З великим напруженням і зусиллям він намагається заглушити голос власної совісті, який завжди на моєму боці.

Я знав особисто одного вчителя марксизму, який молився перед своїми лекціями і просив у Бога підтримки у атеїстичній пропаганді. Я знав комуністів, які ходили на таємні зібрання десь далеко: коли їх викривали, вони брехали, що не були на підпільному євангельському зібранні, а потім плакали від того, що їм не вистачило мужності признатися і стати на захист віри, яка покликала їх на молитовне зібрання. Вони теж люди.

Коли людина отримує частку віри, хоча і вкрай примітивної, ця мала часточка неодмінно зростатиме в її серці.

Ми знаємо, що перемаємо, тому що в Підпільній Церкві ми знову й знову бачили перемогу і торжество віри. Комуністів любить Христос і тому їх можна і треба приводити до Христа. Їх може надбати тільки Істинна Церква у країнах тоталітаризму. Кожен, хто хоче виконати бажання серця Спасителя про спасіння усього людства, повинен підтримувати Істинну Церкву. Ісус сказав: «Навчіть усі народи» і ніхто не говорив, що ми повинні зупинитися перед Залізною завісою і не йти далі.

Вірність Богові і великому Дорученню спонукує нас йти за межу завіси, де кожна третя людина перебуває у рабстві атеїстичної ідеології.

Глава шоста

Підлільна Церква – це Церква за Залізною завісою, яка свідкує і приводить душі до Христа. Комуністи, замість того, щоб закрити усі церкви (хоча тисячі їх закриті), схитрували і залишили діючими кілька показових церков на зразок вікна, через яке вони можуть стежити за віруючими і планувати знищення християн і християнства. Вони вирішили, що краще залишити структуру церкви і обернути її на знаряддя комунізму для контролю за віруючими і обману зарубіжних гостей. Мені теж запропонували таку церкву при умові, що я доноситиму на членів моєї общини.

Мені видається, що люди на Заході не уявляють собі, що комуністи використовують удавану «свободу» церкви для своїх хитросплетених цілей. Наприклад, усі гості Москви мають можливість побачити велелюдну баптистську церкву, але їм і на думку не спадає, що це єдина протестантська церква на сім мільйонів населення цього міста! Вони повертаються додому і розповідають про свободу релігії в Росії! «Церкви переповнені!» – вигукують вони у захваті. І не помічають трагічності становища: єдина протестантська церква на сім мільйонів душ!

У більшості комуністичних країн при церквах немає недільних шкіл і гуртків молоді. Навіть ті маленькі каплички, які теж прийнято вважати церквами, віддалені від населених пунктів і 80% населення можуть бути охоплені євангелізацією тільки на засадах підліпної роботи. Іншого виходу немає!

Ось за яких умов Підлільна Церква залишається головним свідком, берегинею душ, головним джерелом євангелізації комуністичних країн. Підлільна церква ніколи не погодиться замінити справжню євангелізацію якимись показовими установами, які обманюють людей. Вона продовжуватиме проповідь «уському творінню», а передовсім молоді.

Підпільна церква має три групи

До першої групи належать тисячі священників і проповідників, позбавлених права служити у церквах за те, що вони відмовились відійти від істинності Євангелія. Багато з них роками сиділи у в'язницях, де страждали за віру, а потім були звільнені, але знову повернулися до попередньої діяльності, ведучи її таємно у Підпільній Церкві. Хоча комуністи зачинили їхні церкви або їх самих замінили слухнянішими служителями, вони працюють ефективніше, ніж раніше, хоча зібрання проводять у підвалах, хлівах, лісах. Віруючі збираються таємно і ці живі мученики, які із ризиком продовжують служіння Христу, складають першу групу Підпільної Церкви.

Другу частину Підпільної Церкви складає незліченна «армія» посвячених звичайних віруючих. У цій групі немає половинчастих, номінальних християн. Їх немає ні в Радянському Союзі, ні в Китаї. Надто висока ціна, яку віруючим доводиться платити за свої переконання.

Треба нагадати, що переслідування завжди створювали кращих віруючих: свідків, надбальників душ. Комуністичне переслідування дає зворотний вплив і замість знищення церкви і взагалі релігії, створює сильних, жертвних християн, яких не побачиш на Заході. Ці віруючі не уявляють собі, як можна бути дітям Божим і не намагатися навернути кожную спіткану душу до Христа. Радянська армійська газета «Красная звезда», нападаючи на віруючих, пише: «Послідовники Христа простягають свої жадібні лапи до всіх».

Справжнє християнське життя прилучає до віруючих їхніх сусідів. Майже у кожному селі чи місті віруючі стають найулюбленишими і усіма шанованими громадянами. Коли в сім'ї хворіє дружина і не може доглянути дітей, приходять матір-християнка і допомагає у домі. Коли хворіє господар і не може працювати біля дому, віруючі брати приходять допомогти у його роботі. У них життєве християнство і тому, коли вони свідкують про Христа, люди приходять, слухають і вірять їм. Вони БАЧИЛИ Христа у їхньому житті!

В офіційних церквах можна проповідувати тільки посвяченим, перевіреним владою, але мільйони посвячених звичайних віруючих в усіх кінцях комуністичного світу навертають душі, свідкуючи на площах, базарах, біля сільських криниць, скрізь, куди вони йдуть.

Комуністичні газети самі пишуть про те, що віруючі продавці передають літературу покупцям, а в друкарнях віруючі нічної пори встигають «прокрутити» кілька сотень християнських брошур і забрати зі сходом сонця. Комуністи пишуть про те, що діти дістають Євангелія з невідомих джерел і переписують їх, потім розкладають свої листочки по кишенях своїх невіруючих учителів, у шкільній роздягалці. Ця «армія» віруючих має силу в усіх комуністичних країнах. На Кубі зростає церква з рядових віруючих після того, як офіційна проповідь була заборонена комуністичним урядом, а проповідники ув'язнені.

Ці мільйони посвячених, справжніх, ревних віруючих, очищені вогнем переслідувань, на яке комуністи мали такі великі сподівання, – друга група Підпільної Церкви.

Третя важлива група Підпільної Церкви – священики і проповідники офіційних церков, які не хочуть мовчати. Підпільна Церква не зовсім відділена від офіційної. У багатьох країнах, зокрема у Югославії, Польщі, Угорщині, священики офіційних церков беруть участь у підпільній роботі. Пасторам офіційної церкви не дозволяється проповідувати за межами своїх храмів, мати недільні школи для дітей і молодіжні зібрання. Невіруючі бояться приходити. Священнику не можна молитися за хворого у його домі. Ці служителі обмежені зусібч комуністичними правилами, які роблять їхні церкви безсилими, непотрібними.

Дуже часто ці священики, спостерігаючи комуністичну гру у «свободу релігії», наважуються на ризик паралельного служіння, яке виходить за межі офіційних обмежень. Вони проповідують дітям і молоді, що суворо заборонено. Вони євангелізують таємно у будинках віруючих, в підвалах. Таємно дістають і роздають духовну літературу спраглим душам. Вони ризикують волею і життям, нехтуючи наказами комуністів. Зовні покірні,

спокійні, вони поширюють Слово Боже. Багатьох з них розкрили і арештували в Радянському Союзі. На них чекають роки ув'язнення.

Це життєва частина Підпільної Церкви.

Один чоловік, який часто буває у комуністичних країнах і цікавиться релігією, повернувся і написав, що ніде не зустрівся з Підпільною Церквою. Це те ж саме, якби він поїхав до африканських хащів і запитав тубільців, чи вони спілкуються прозою. Вони відповіли б негативно, бо, говорячи прозою, не знали, що це таке.

Християни першого десятиріччя не знали, що вони християни. Коли б ви запитали у них про релігію, вони відповіли б, що вони євреї, ізраїльтяни, які вірять в Ісуса, МЕСІЮ, брати, святі, діти Божі. Назву «християни» дали їм пізніше інші люди в Антіохії. Послідовники Лютера не знали, що вони лютерани і сам Лютер чинив опір такій назві.

Підпільна Церква – це назва, яку їй дали комуністи і західні дослідники релігії Сходу. Вони назвали так таємну організацію, що виникла в комуністичних країнах внаслідок переслідування. Члени Підпільної Церкви так її не називають. Вони називають себе християнами, віруючими дітьми Божими, але їхня робота проходить підпільно, таємно, вони поширюють Євангеліє на прихованих зібраннях, які іноземці не відвідують. Ви можете роками їздити по Америці і не зіткнутися з радянською шпигунською мережею, а вона ж існує. Просто шпигуни не такі дурні, щоб представлятися цікавим туристам.

Глава сьома

Я розповів про наш особистий досвід поширення Євангелія таємно серед червоноармійців і комуністів Румунії. Я закликав вас проповідувати Христа комуністам і поневолею ними народам. Чи практичний, чи реальний цей заклик? Чи зараз існує Підпільна Церква в Росії та інших країнах? На ці запитання можна дати вкрай позитивні відповіді.

Комуністи святкують річницю своєї влади, але їх перемога насправді стала поразкою. Перемогло християнство, а не комунізм! Радянська преса повна інформації про Підпільну Церкву. Вперше за багато років Підпільна Церква стала такою сильною, що діє напівлегально, а це страшенно лякає комуністів. Інформація з інших джерел підтверджує повідомлення радянської преси.

Не забувайте, що Підпільна Церква нагадує айсберг. Її більша частина прихована у підпіллі, тільки верхівку бачить світ. У цій главі ми даємо короткий перегляд дуже важливих подій.

Верхівка айсберга, яку видно

Сьомого листопада 1966 року, в Сухумі, Підпільна Церква провела велелюдне зібрання просто неба. Багато віруючих приїхало з інших міст. Після заклику вийти вперед і віддати себе Господу 47 молодих людей прийняли Христа і були охрищені тут же, у Чорному морі, як у біблійні часи. Вони не мали спеціальної підготовки.

Після десятиріч комуністичної диктатури, коли не було ні Біблій, ні інших духовних книг і не було можливості навчати людей у семінарії служінню церкви, простота хрищення могла бути тільки біблійною. Адже Пилип у діях апостолів теж не готувався до служіння у спеціальній школі, та коли служник, з яким випала нагода поговорити про Христа впродовж години, сказав: «Ось вода, що заважає мені охриститися?» Пилип відповів: «Коли віриш усім серцем, то можеш!» І новонавернений був охрищений негайно.

У Чорному морі достатньо води і Підпільна Церква повернулася до біблійних звичаїв.

«Учительская газета» від 23 серпня 1966 року пише, що у Ростові-на-Дону баптисти, які не хотіли реєструватися, влаштували демонстрацію протесту проти жорстких комуністичних законів, які забороняють справжнє християнське служіння.

Ісус творив свої чудеса в суботу, щоб довести фарисеям, що Він Володар і суботи. Ми у Підпільній Церкві проводили наші демонстрації у великі комуністичні свята, щоб показати наш протест проти діючих законів.

Першого травня комуністи влаштовують наради і маніфестації, у яких усі повинні брати участь. І саме цього дня друга за силою організація Росії – Підпільна Церква – теж вийшла на вулицю. Зібралось близько півтори тисячі людей, яких покликкала тільки любов Божа. Вони знали, що ризикують волею, а в'язниці, торттури чекають на всіх.

Усі віруючі Росії знають «Таємний маніфест», надрукований в Барнаулі. У ньому йдеться про сестру Хмару з села Кулунди, про те, як їй надіслали повідомлення про смерть чоловіка у в'язниці. Вона залишилась вдовою з чотирма малятами. Коли привезли тіло закатованого чоловіка, вона побачила на його руках сліди кайданів, його пальці, долоні, ноги були попечені, внизу живота – ножові рани. Усе тіло було зранене.

Усі віруючі, які вийшли в Ростові на демонстрацію, знали, що їх, можливо, чекає це ж саме, але не злякалися. Вони знали, що цей мученик, який віддав життя за Христа тільки через три місяці після свого навернення, був похований в присутності багатьох віруючих, які тримали плакати «Для мене життя – Христос, а смерть – надбання», «Не бійтеся тих, хто вбиває тіла, бо душі вони вбити не можуть», «Я побачив під престолом душі вбитих за Слово Боже».

Приклад цього мученика надихнув віруючих у Ростові-на-Дону. Вони зібралися біля невеликого будинку. Люди сиділи на дахах і деревах, як колись Закхей. Вісімдесят чоловік навернулися до Христа, більшість з них були молодими, а 23 навіть комсомольцями. Віруючі пройшли крізь усе місто до берегу Дона, де новонавернені були охрищені. Міліція прибула на кількох автомобілях і оточила віруючих за рікою. Вона хотіла

арештувати тільки лідерів (не арештовувати ж півтори тисячі віруючих!). Віруючі стали на коліна і просили Бога захистити їх, дозволити провести зібрання цього дня.

Віруючі тісно оточили братів, які проповідували, щоб допомогти їм закінчити зібрання. Становище стало напруженим. «Правда» пізніше надрукувала повідомлення про арешт шістьох проповідників. Але ми були раді, що того дня багато молодих людей, зокрема комсомольців, прийняли Христа!

«Учительская газета» тоді писала, що у «незарєєстрованих» баптистів Ростова є власна друкарня, де друкують листівки із закликом бути стійкими у вірі, а в одній з них є порада батькам (важко з нею не погодитись): «Приводьте ваших дітей на похорони, щоб вони не піклувалися за життя про тимчасове, перехідне». Батькам радили вчити дітей духовно, аби вони могли протистояти атеїстичному вихованню у школі. «Учительская газета» закінчує статтю такими словами: «Чому вчителі не втручаються у життя сімей, де дітей релігія перетворює на ідіотів?»

У цій же газеті є опис судового слідства проти братів з Підліпної Церкви, які потаємно християли людей. «Молоді свідки з презирством ставилися до комуністичного суду і поводитися роздратовано, фанатично. Молоді жінки у залі із захватом дивилися на підсудних і несхвально – на безбожну публіку». Члени Підліпної Церкви з ризиком для життя зверталися із заявами про свободу перед будівлею комітету Комуністичної партії.

Ми маємо таємний документ, поширюваний «Комітетом євангельсько-баптистських церков», у якому висловлено протест проти контролю церков комуністами («Советская жизнь сегодня», №6, 1963 р.). На Захід він був доставлений таємними шляхами. У ньому розповідається ще про одну героїчну демонстрацію, цього разу в самій Москві. Наведу уривок з листівки:

«Улюблені брати і сестри, благословення і мир Господа нашого Ісуса Христа хай буде з вами. Спішимо повідомити вас, що делегати церков Євангельських християн-баптистів у складі 500 чоловік приїхали до Москви 16 травня 1966 року до головних властей в ЦК КПРС тільки з одним проханням: щоб нас прийняли і вислухали. Ми подали заяву на ім'я генерального секретаря

Брежнева...»

Далі у листівці говориться, що 500 делегатів впродовж усього дня стояли перед будинком на вулиці. Це була перша публічна демонстрація у Москві проти комуністів. Її організували делегати Підпільної Церкви. Наприкінці дня вони подали другу заяву на ім'я Брежнева, у якій говорилося, що якийсь товариш Строганов відмовився передати заяву і погрожував їм.

П'ятсот делегатів залишилися ночувати на вулиці. Повз них мчали автомобілі і з них у віруючих кидали багном і вигукували лайку. І хоча йшов дощ, зневага тривала, ці люди залишились до ранку перед будинком ЦК КПРС. Наступного дня їх запросили всередину на розмову з другорядними службовцями. Віруючі одноставно відмовились, знаючи, що без свідків їх можуть побити, арештувати. Вони залишились на вулиці доти, доки сам Брежнев не зволіє поговорити з ними.

Тоді сталося неминуче. О 1.45 підкотило 28 автобусів і почалась розправа. «Ми стали у коло й співали гімни, а міліція була усіх підряд. Вони відділили чоловіків і почали бити їх, штовхаючи на асфальт. Тягнули окремих братів до автобусів за волосся. Тих, хто намагався піти, били до неприємності. Повні людей автобуси рушили до невідомого місця. Було чути, як люди співають. Усе це відбувалося на очах багатьох людей».

Після того, як ці п'ятсот були вивезені до в'язниць, два віруючих брати Г.Вінс і Хорев (справжні пастирі своєї пастви), пішли до Центрального Комітету КПРС точнісінько так, як Ісус після арешту Івана Христителя пішов на те ж саме місце, де той проповідував, і звернувся до людей з тими ж словами: «Покайтеся, бо наблизилось Царство Небесне». Вінс і Хорев зажадали визволення делегації.

Сміливі брати просто зникли. Пізніше стало відомо, що вони теж потрапили до Лефортовської тюрми.

Чи боялися члени Підпільної Церкви? Ні! Інші слідом за ними, ризикуючи, друкували і поширювали листівки, які потрапили і до нас. У них наводилися слова з послання до филип'ян (1:29): «Бо вчинено вам за Христа добродійство – не тільки вірувати в Нього, але і страждати за Нього». Вони нагадують нам й усім братам, «щоб ані один не хитався в цім горі. Самі бо ви знаєте, що на те нас призначено» (1 Сол 3:3). Вони цитують також послання

до євреїв 12:2 – «дивлячись на Ісуса, на Начальника й Виконавця віри, що замість радості, яка була перед Ним, перетерпів Хреста, не звертавши уваги на сором, і сів по правиці престолу Божого».

Підліпна Церква відверто повстала проти отруєння свідомості молоді атеїзмом. Вона повстала у Ростові і Москві, по усій Росії. Вона бореться з чадом комунізму і небезпечними керівниками офіційної церкви, про яких віруючі пишуть в одній з листівок: «У наші дні сатана диктує і церква приймає рішення, які суперечать заповідям Божим» (цитата з «Правди України»).

«Правда Востока» опублікувала повідомлення про суд над братами Олексієм Неверовим, Борисом Гармашовим і Аксеном Зубовим. Вони організували групи людей, щоб слухати американські радіопередачі, записували духовні передачі на магнітну стрічку і поширювали ці записи серед віруючих. Їх звинуватили у таємних зібраннях під виглядом «екскурсій і творчих гуртків».

Отже, Підліпна Церква діє так, як діяла перша Церква у катакомбах Риму.

«Советская Молдавия» 15 вересня 1966 року поскаржилася на те, що Підліпна Церква тиражує листівки й брошури, збирається у громадських місцях, хоча це заборонено законом і члени її ходять з місця на місце, щоб свідчити про Христа. У цій же газеті є розповідь про те, як три молодих чоловіка співали у поїзді про присвячення молодості Христу. Автор обурюється, що ці люди «проповідують на вулицях, залізничних станціях, у поїздах, автобусах, навіть у державних установах».

І це теж приклади діяльності Підліпної Церкви в Радянському Союзі.

Коли один з віруючих братів Гладчевич стояв перед судом, інші під орудою «фанатика» співали гімни просто в будинку суду!

Першого травня віруючі двох сіл Копцега і Захарівки організували таємне зібрання у лісі. Збираються вони у квартирах під виглядом дня народження одного з віруючих. І у багатьох віруючих родинах, які налічують по 5-7 осіб, з метою маскування влаштується до 35 «днів народження» на рік.

Ні тортури, ні в'язниці не лякають віруючих Підліпної Церкви, як і Першої Церкви. Переслідування тільки зміцнюють їхню віру й посвяченість.

«Правда України» 4 жовтня 1966 року писала про брата Прокоф'єва, одного з керівників Підпільної Церкви, який уже тричі був ув'язнений, але після кожного звільнення відразу ж починав створювати таємні недільні школи. Тепер він знову ув'язнений і пише у таємному листі: «Підкорення правилам комуністичної законності позбавило Церкву Божого благословення».

Коли ви чуєте про братів, позбавлених волі у Радянському Союзі, то не думайте, що вони опинилися у в'язниці західного зразка, де немає голоду, тортур, промивання мозку.

«Наука и религия» (№9, 1966 рік) пише, що віруючі поширюють духовну літературу між сторінками «Огонька» – суспільно-політичного журналу комуністичного спрямування, роздають її людям в обкладинках «Анни Карениной» Льва Толстого. Вони співають пісні про Христа на мелодію «Інтернаціоналу» («Казахстанська правда», 30 червня 1966 року).

Вірна Підпільна Церква діє! Наречена Христа продовжує служіння Йому. Комуністи погоджуються з моїм твердженням, що Підпільна Церква приводить комуністів до Христа. Газета «Бакинський рабочий» 27 квітня 1966 року надрукувала листа Тані Сичунової, комсомолки, яка увірвала в Христа. Влада перехопила її листа до тітки: «Дорога тьотю Надю, вітаю тебе любов'ю Господа нашого Ісуса Христа! Тьотю Надю, як Він любить мене! Ми перед Ним ніщо. Тьотю Надю, я думаю, що ти розумієш Його слова: «Любіть ворогів своїх, благословляйте тих, хто вас проклинає, творить добро тим, хто ненавидить вас і моліться за тих, хто вас переслідує».

Коли цей лист потрапив до рук влади, брат Серебренніков, який привів Таню та багатьох інших до Христа, був ув'язнений. Комуністична газета цитує Його проповідь: «Ми маємо вірити у нашого Господа як перші християни. Наш основний Закон – Біблія і ми не визнаємо іншого. Ми маємо поспішати, рятуючи від гріха людей і особливо молодь». Коли йому сказали, що радянські закони не дозволяють розповідати молоді про Христа, він відповів: «Наш закон – Біблія». Це нормальна відповідь у країні, де народом управляють атеїсти.

Інша комуністична газета описує «дику» сцену: «Молодь

співає духовні гімни, приймає хрищення і дотримується небезпечної заповіді: «Полюби ворога свого».

«Бакинський робочий» пише, що серед комсомольців багато потаємно віруючих і закінчує статтю словами: «Яка ж безсила наша комуністична школа, яка нудна, позбавлена світла, якщо священникам вдається вихоплювати молодь з-під самого її носа!»

Слава Богу!

«Казахстанська правда» 30 червня 1966 року жахалася, коли виявилось, що найкращий, зразковий учень у школі – християнин.

«Киргизская правда» 17 січня 1966 року цитує підлітню християнську листівку, звернену до матерів: «Докладемо всіх зусиль, молитов до посвячення наших дітей Господеві від самої коліски! Спасаймо наших дітей від впливу світу!» Ці зусилля принесли успіх! Про це свідчать самі ж радянські газети. Християнство шириться серед молоді!

Газета з Челябінська розповідає про те, як комсомолка Ніна стала християнкою після відвідання таємного християнського зібрання.

«Советская юстиция» (№9, 1966 рік) описує такі таємні зібрання: «Вони відбуваються опівночі. Ховаючись, боячись власної тіні, люди сходились звідусіль. Брати заповнили темну кімнату з низькою стелею. Їх було так багато, що не вдалося б стати навколішки. Від нестачі кисню погасла лампа. На обличчях ряснів піт. Один із служителів Господа стежив на вулиці, чи не з'явиться міліція, щоб попередити братів». Ніна ж говорить, що на такому зібранні її прийняли в обійми, тепло і ласкаво. «Вони мають, як я тепер, велику й світлу віру в Бога. Він піклується про нас. Нехай знайомі комсомольці проходять повз нас, не вітаючись, нехай дивляться на мене презирливо, називають «баптисткою», нехай чинять усе це! Вони мені не потрібні!» Багато молодих людей, як і вона, обрали служіння Христу на усе життя.

«Казахстанська правда» 18 січня 1966 року розповідає, що коли засудженим п'ятидесятникам оголошують вирок, вони опускаються навколішки зі словами: «Ми віддаємо себе до рук Божих. Дякуємо Тобі, Господи, за те, що дав нам честь постраждати в ім'я твоє». Віруючі співали ті ж гімни, за які їхні

брати йшли тепер у неволю.

Відповіді віруючих на судах свідчать про натхнення згори. Один суддя запитав у підсудного: «Навіщо ти залучаєш людей до забороненої секти?» І почув у відповідь: «Наша мета – надбати весь світ для Христа!» «Ваша релігія суперечить науці!» – сказав суддя на іншому слідстві і студентка, яку судили, сказала йому: «Невже ви не знайомі з наукою Ейнштейна і Ньютона. Вони були віруючими. Мене навчали у школі, що наш всесвіт носить ім'я Ейнштейна. Він же говорив, що християнство може спасти світ від соціального зла, тож священний обов'язок кожної людини поширювати християнство. Пам'ятаєте великого фізіолога Павлова? Він був християнином. Навіть Маркс у «Капіталі» стверджує, що християнство (особливо протестантське) – найвідповідніша релігія. Як можете ви, марксистки, судити мене?» Звісно, судді найчастіше не знають, що відповісти.

На звинувачення про те, що його релігія протинаукова один віруючий так сказав у суді: «Я впевнений, громадянине суддя, що ви не такий великий учений як Сімпсон, який відкрив хлороформ, інші ліки. Та коли у нього запитали, яке з своїх відкриттів він вважає найважливішим, він сказав: «В усякому разі не хлороформ. Моїм найбільшим відкриттям було те, що я грішник і можу мати спасіння за благодаттю Божою».

Життя, самопожертва й кров, яку ці люди готові пролити за свої переконання, складають те, про що великий місіонер Африки Альберт Швейцер сказав: «Священна спільнота тих, хто носить знак страждання». До цієї спільноти належав і наш Господь Ісус Христос, муж скорботи, який зазнав болю.

Підлільна Церква міцно поєднана любов'ю до свого Спасителя. Її члени мають між собою вічні, святі зв'язки. ніщо у світі не подолає їх.

У листі Підлільної Церкви, вивезеному недавно, говориться: «Ми молимося, аби нам стати не тільки кращими християнами, але саме такими, якими нас хоче бачити Бог: Христоподібними віруючими, які готові нести хрест на славу Божу!»

«Правда Востока» у січні 1966 року писала, що підсудна Марія Севчук на запитання хто привів її до Христа, відповіла: «Бог покликав мене на одному із зібрань своїх дітей». Іншу підсудну запитали: «Хто ваш керівник?» Вона відповіла: «Ми не маємо

керівника серед людей». У віруючих дітей запитували: «Хто порадив вам зняти червоні галстуки і залишити піонерську організацію?» Вони відповіли: «Ми зробили це з власної волі. Нас ніхто не вчив».

Хоча подекуди «верхівку айсберга» видно, в інших місцях віруючі практикують самохрищення, щоб не ризикувати своїми керівниками. Іноді під час хрищення у ріках та озерах, той, хто христить, і хто христиться, обидва мають закриті обличчя, щоб їх не можна було впізнати на фотографіях.

«Учительская газета» у січні 1964 року розповідала про безбожну лекцію у селі Вороніне. Ледве лектор закінчив мову, віруючі закидали його запитаннями, на які він не мав відповіді. Вони запитували: «Де комуністи узяли свої моральні засади, зокрема «не вкради, не вбивай та ін.»? Віруючі довели лектору, що усі ці засади започатковані в Біблії, з якою комуністи так запекло борються. Лектор був збентежений, його виступ закінчився перемогою віруючих.

Переслідування Підпільної Церкви зростає

Віруючі Підпільної Церкви страждають у наші дні більше, ніж колись. Усі види релігії переслідуються. В одному місці 82 віруючі опинилися у психіатричній лікарні і за кілька днів 24 померли від «посиленої молитви». Відколи ж це молитва стала вбивати віруючих? Уявіть тільки, чого зазнали ці люди!

Найважчим покаранням було відбирання дітей у батьків, щоб останні не навчали їх закону Божому. Радянський Союз підписав декларацію ООН, у якій йдеться про дискримінацію у сфері освіти: «Батьки повинні мати свободу і можливість виховувати дітей згідно своїх особистих релігійних і моральних переконань». Керівники офіційної Баптистської Церкви на радянській землі запевняють, що це право забезпечене для всіх батьків і є люди, які цьому вірять. Ось ще кілька цитат з радянських газет:

«Советская Россия», 4 червня 1963 року, розповідає про те, як баптистка Маркинкова втратила право виховувати своїх шістьох дітей, бо не дозволяла їм носити піонерські галстуки. Почувши вирок, вона сказала: «Я страждаю за віру». Їй доводилося платити на утримання відібраних дітей. Віруючі матері, подумайте про

її страждання!

«Учительская газета» пише, що подібне сталося з Гнатом Мулином та його дружиною. Суддя зажадав від них: «Вибирайте між Богом і донькою!» Відповідь була проста: «Ми не зречемся віри!»

Апостол Павло говорить: «Усе допомагає на добре»... Я бачив дітей, яких відібрали у віруючих батьків. У закритих комуністичних дитячих будинках вони не отруїлися атеїзмом, а отриману від батьків віру поширювали серед ровесників.

Біблія каже, що той, хто любить своїх дітей більше, ніж Господа, не вартий Його. Ці слова мають особливе значення в комуністичних країнах. Спробуйте прожити тиждень без своїх дітей і ви збагнете страждання наших братів у Радянському Союзі. Але було б несправедливо вести мову тільки про протестантське підлілля.

Православні християни в Росії докорінно змінилися. Мільйони пройшли через ув'язнення, де не мали ні образів, хрестів, свічки, ладану. У тюрмах не було священика, а ув'язнені священослужителі не мали ритуальної одежі, хліба і вина для причастя, єлею для намащення, молитовників. Вони молилися від щирого серця і Бог дарував їм Своє благословення. Сталося справжнє духовне пробудження, схоже на те, що мало місце на зорі християнства!

Духовне пробудження охопило православну церкву. Є православне підлілля, яке справді можна назвати євангельським, фундаментальним і дуже близьким до Бога. Це підлілля теж має своїх мучеників.

Хто знає, де перебувають зараз архієпископи Єрмоген Калузький, священики Ешліман та Якунін? Вони виступили проти небезпечного співробітництва між патріархатом і комуністичним урядом. Вони стали сповненими Духа мужами віри і любові!

Десятиріччя Радянської влади! Але радянська преса повниться повідомленнями про перемоги Підпільної Церкви, яка пройшла через невимовні страждання, але зберегла вірність Богу.

У Румунії ми посіяли насіння Божого Слова в лавах Радянської Армії. Інші робили це в СРСР та інших країнах. Насіння дає плоди!

Комуністичний світ можна надбати для Христа. Комуністи можуть стати християнами точнісінько так, як і поневолені ними народи, якщо ми в цьому їм допоможемо.

Боляче бачити радянських людей, які просять бодай сторіночку

з Біблії. Вони насичують цим свої душі. Вони готові віддати за Святе Письмо єдину козу чи корову.

Я розповів вам про нашу роботу в комуністичному таборі, поділився бажанням продовжувати і розширювати її. Смак страви підтверджується, коли її скуштувати. Щоб проілюструвати красу християнства у наших братів і сестер за жахливих умов, про які йдеться у книзі, я наведу кілька листів з СРСР. Вони написані в ув'язненні.

Як Варя знайшла Христа

Перші три листи від Марії – віруючої дівчини, яка привела Варю до Христа.

Перший лист: «...Я усе ще живу тут. Мене усі люблять і серед них комсомолка Варя. Вона недавно мені сказала: «Не розумію тебе – усі тебе зневажають, а ти усіх любиш». Я відповіла, що Бог вчить нас любити усіх, не тільки друзів, а й ворогів. Раніше ця дівчина завдавала мені чимало образ, але я молилася за неї з особливою турботою серця. Коли вона запитала, чи можу я любити і її, я її обняла, ми обидві заплакали, а тепер молимося разом. Прошу помолитися за неї. Коли чуєш, як люди привселюдно відкидають Бога, можна подумати, що вони це чинять насправді, але з усього видно, що багато хто з цих людей, кленучи Бога устами, тягнуться до Нього душею. Я чую стогін їхніх сердець. Вони шукають чогось і прикривають свою внутрішню порожнечу безбожністю.

Ваша сестра у Христі Марія».

Другий лист «У попередньому листі я написала вам про мою знайому атеїстку Варю. Тепер поспішаю повідомити, мої дорогі, про нашу велику радість: Варя прийняла Христа як свого особистого спасителя і тепер відкрито свідкує про це іншим. Їй ніяково від того, що раніше вона вела пропаганду проти Бога, тепер намагається пом'якшити свою провину. Ми разом пішли на збори безбожників і хоча я радила їй бути стриманою, Варя мене не послухала. Коли ті проспівали свій комуністичний гімн (Варя його не співала), вона попросила слова, вийшла наперед і сміливо, схвильовано розповіла присутнім про Христа як свого Спасителя і просила у своїх колишніх товаришів вибачення за те,

що сама була духовно сліпою, йшла до загибелі й інших вела за собою. Вона закликала усіх покинути шлях гріха і прийти до Христа. Усі мовчали, ніхто її мови не перервав. А наприкінці вона заспівала гарним голосом гімн: «Я не соромлюся провіщати померлого Христа, Його повеління захищати і міць Його хреста!» А потім... Варю вивели із зборів.

Сьогодні вже дев'яте травня, ми нічого про Варю не знаємо, але Бог збереже її. Моліться за неї!

Ваша Марія».

Третій лист: «Вчора, другого серпня, я мала в тюрмі розмову з нашою Варєю. Серце болить від спогаду про це побачення. Адже вона ще зовсім дитина. Їй тільки 19 років і як віруюча у Господа вона ще дитина у Ньому. Але вона любить Господа усім серцем, хоча почала своє ходіння за Ним таким важким шляхом. Вона голодує, а наші передачі до неї не потрапляють. Вчора вона стояла переді мною бліда, виснажена, побита і тільки очі світилися тихим внутрішнім спокоєм і неземною радістю. Так, мої милі, хто не знає чудесного світу Христа, не зрозуміє. Але які щасливі ті, хто володіє цим світом. Ніякі страждання їх не зупинять. Я запитала крізь залізні ґрати: «Варю, ти не шкодуєш про зроблене?» «Ні, – відповіла вона, – якщо мене випустять я знову говоритиму про велику любов Христа. Не думай, що я страждаю. Я радію, що Господь так мене любить, що дає мені сили пережити усе в ім'я Його». Прошу вас молитися за неї, адже її відправлять до Сибіру. У неї забрали усі її речі, залишили тільки те, що на ній. Рідних у неї немає і треба зібрати усе необхідне. Я відклала ті гроші, які ви мені переслали, і коли Варю відправлятимуть, передам їй. Вірю, що Бог зміцнить її і допоможе пережити майбутнє. Нехай Господь її береже!

Ваша Марія».

Четвертий лист: «Дорога Маріє, нарешті я можу тобі написати. Нас привезли до табору... Це у десяти кілометрах від міста. Я не можу описати наше життя, ти знаєш чому. Тільки кілька слів про себе. Дякую Богу за те, що Він дав мені здоров'я і я можу працювати. Ми працюємо разом з сестрою Х. Робота важка і сестра Х. з її слабеньким здоров'ям ледве вправляється. Доводиться встигати за двох. Закінчую своє і допомагаю їй.

Працюємо по 12-14 годин на добу. Годівля погана, мало дають, але не про це маю тобі написати. Моє серце сповнено вдячності Богу за те, що через тебе Він вказав мені шлях до Спасіння. На цьому шляху моє життя дістало сенс і спрямування. Я знаю, куди йду і в ім'я чого страждаю. Мені хочеться говорити скрізь й усім про радість спасіння, якої повне моє серце. Хто може відлучити нас від любові Божої у Христі? Ніхто й ніщо! Ні тюрма, ні страждання, які йдуть від Бога і зміцнюють нас у вірі в Нього.

На роботі мені дають усе важчі завдання, але я не можу мовчати й усім розповідаю про те, що зі мною сотворив Христос. Він зробив з мене нову людину, нове творіння. На шляху до табору я зустріла багатьох братів і сестер у Христі. З першого погляду впізнаєш їх. На одній станції жінка принесла нам передачу і сказала тільки два слова: «Бог живий».

Першого вечора у таборі нас відвели до бараків – напівземлянок. Ми сказали тим, хто там живе: «Мир вам!» і на великий подив та радість почули звідусіль: «Приймаємо з миром!» Ми відразу відчули себе ніби в родині. Це справді так. Більше половини ув'язнених – віруючі. Є гарні співачки і знавці Євангелія. Вечорами, коли ми приходимо після тяжкої праці, як приємно побути на спільній молитві біля ніг Спасителя. З Христом ми скрізь вільні. Я вивчила чимало духовних пісень і щодня маю насолоду від Його чарівного Слова.

Свій дев'ятнадцятий день народження відзначила вже віруючою. Ніколи не забуду цей день! Ми важко працювали, але усе ж вдалося охристити мене і ще сімох. Так склалося, що вдалося домовитися про зустріч біля річки. Прорубали ополонку і нас охрестив проповідник з чоловічої зони. Це було дуже ризиковано і непевно, коли б цей лист йшов звичайною поштою, не писала б. Дуже хотіла б спокутувати те зло, яке я зробила тобі у дні моєї невіри. Бог ставить кожного з нас на своє місце і ми повинні перебувати там, де Він нас поставив.

Передай привіт усій великій родині Божих дітей. Господь щедро благословить твою працю, як благословляє мою тут. Усі наші брати і сестри передають тобі привіт і радіють, що ти прославляєш Господа.

Твоя Варя».

П'ятий лист: «Дорога Маріє, нарешті знову є можливість написати тобі кілька рядків. Милостю Божою сестра Х. і я здорові. Нас відправили у... і тепер ми тут перебуваємо. Дякую за твою материнську турботу про мене. Ми усе одержали, що ти для нас приготувала. Страждання мої у таборі вважаю за особливу благодать Божу і радію, що з перших днів мого слідування за Христом Він обрав мене для страждань за віру. Сестра Х. і я цілуємо тебе. Якщо нас перевезуть до..., можливо, знову буде можливість написати тобі. Не тривожся за нас. Ми щасливі, бо нагорода наша на небесах велика.

Твоя Варя».

Це останній лист від Варі, колишньої комсомолки, яка увірувала в Христа і сміливо свідкувала про Нього усім. Її арештували за антирадянську пропаганду і вислали до Сибіру. Більше ми нічого про цю дівчину не знаємо, але її прекрасна любов відбиває красу духа страдницької, але вірної Підпільної Церкви на одній третині нашої землі.

Глава восьма

Атеїсти – це люди, які не визнають невидимих джерел свого життя. У них немає відчуття таємничого. Віруючі можуть допомогти нам передовсім своєю послідовністю і самовідданістю, відвертим протестом, щоразу, коли вони дізнаються про переслідування за віру.

Західні віруючі можуть допомогти нам своїми молитвами про спасіння комуністів. Така молитва може видатися наївною. Ми молилися за комуністів, а вони допитували нас і мучили наступного дня ще більше, ніж до молитви. Але ж молитва Христа про Єрусалим теж може видатися наївною. Адже Його розп'яли після молитви. Вже через кілька годин люди, які розпинали Його, били себе в груди і потім 5 тисяч навернулися до Христа одного дня!

Молитва ніколи не буває марною. Якщо її не приймає той, про кого ви молилися, вона повертається до вас з великим благословінням і часто стає прокляттям для того, хто не прийняв молитви. Слухаючи настанов Христа у своїх молитвах ми прощали Гітлера і його катів, тож я певний, що наші молитви сприяли його падінню нарівні з кулями союзників.

Ми повинні любити наших ближніх, як себе, і комуністи – наші ближні, як інші люди світу. Комуністи з'явилися через невиконання заповіді Христа: «Я прийшов, щоб ви мали життя і подостатком щоб мали». Віруючі ще не зробили це достатнє життя надбанням усіх в суспільстві. Деякі люди ще перебували поза найважливішим у житті. Вони повстали і стали комуністами. Часто це жертви соціальної несправедливості, а тому жорстокі, грубі. Треба боротися з ними, але віруючі навіть у боротьбі проти ворога розуміють і люблять його. Ми не вільні від вини за те, що комуністи взагалі існують. Ми винні у нехтуванні своїм обов'язком і повинні надолужити прогаяне любов'ю до них (причому це не означає, що вони нам подобаються). Ми повинні молитися за них.

Я не такий наївний, щоб вірити, що любові достатньо для вирішення комуністичної проблеми. Я б не порадив керівникам

країни боротися любов'ю проти гангстерів. Для бандитів має бути поліція, суд і тюрма, а не тільки священики. Я ніколи не радив би християнську любов як противагу політичній, економічній і культурній боротьбі проти комунізму. Гангстери відбирають гроші, а комуністи привласнюють цілі країни. Священикам і рядовим віруючим раджу приводити до Христа комуністів, якими б злочинними вони не були. Священик має молитися за них, намагаючись розсудливо і терпеливо зрозуміти їх.

Терміново потрібні Біблії, Євангелія

Ми можемо допомогти спасінню комуністів, надсилаючи у їхні країни Біблії. Є шляхи і можливості доставки духовної літератури до комуністичних країн. Ще в Румунії я теж одержував Біблії, привезені потаємно. Труднощів з доставкою вже немає, але потрібні кошти і література, у якій є особлива потреба. Тисячі віруючих ще не бачили Біблії чи Євангелія в країнах комуністичного блоку, в Росії.

Якось до мене прийшло два селянина. Вони найнялися на важку роботу впродовж зими, щоб на зароблені гроші придбати бодай стару Біблію. Вони довбали мерзлу землю у надії, що кінець кінцем куплять Біблію і привезуть до свого села. Я щойно одержав новенькі Біблії з Америки, тож дав їм книгу. Вони не повірили у таке щастя й усе намагалися віддати мені зароблені гроші. Я, звісно, відмовився і вони чимдуж рушили до свого села. За кілька днів надійшов вдячний лист за тридцятьма підписами. Селяни розрізали Біблію на тридцять зшитків і тепер обмінювалися ними від хати до хати.

Комуністи надрукували «Посібник атеїста» у двох версіях – простішу для дитячих садків і складнішу для молоді. Християнський світ ще не має відповіді на цей посібник і я вважаю, що цей отруйний пасквіль заслуговує на критичний розгляд. Необхідно і нам створювати літературу, яка відповідала б отаким посібникам, іншу ілюстровану літературу для молоді.

Необхідно простягнути руки Підпільним Церквам і допомогти їм у вільному пересуванні в їхніх країнах. Якщо у них будуть засоби для цього, вони нестимуть Євангеліє іншим, передаючи Добру Звістку з уст до уст. Зараз їм бракує матеріальної допомоги. Не кожен може купити квиток на поїзд, автобус, їжу

в дорогу. Кілька доларів на місяць можуть визволити цих людей для плідного служіння Божим Словом.

У священників, які провели кілька років в тюрмах, серце горить бажанням поділитися Євангелієм, відкрити свою любов до душ, що гинуть, але вони не мають коштів для того, щоб доставити своє свідчення у віддалені села країни. **Кілька доларів на місяць забезпечать священникам свободу дій.**

Ми повинні допомогти звичайним віруючим, які мають бажання свідкувати іншим. Вони ледве зводять кінці з кінцями, у них не лишається нічого, щоб придбати квиток в інший кінець країни. **Це диво можуть зробити для них кілька доларів на місяць!**

Священники офіційної церкви, які ведуть паралельне служіння, вільне від тиску влади, теж потребують коштів. Їх маленької платні часто недостатньо для утримання сім'ї, а вони ж ще працюють серед дітей і молоді, що теж вимагає видатків. **Ви можете допомогти у цьому і я прошу не прогавити такої благословенної можливості.**

Остання можливість служіння – радіопередачі з вільних станцій світу. Ми можемо підтримувати Підпільну Церкву духовно Словом з ефіру, потрібним для них Хлібом Життя. Люди мають приймачі з короткими хвилями, можуть слухати наші радіопередачі і переказувати їх іншим. **Для проповіді по радіо двері відчинені.** Ми повинні розширити цю роботу в ім'я кращого служіння Підпільній Церкві.

Трагедія сімей християнських мучеників

Ми повинні допомагати сім'ям ув'язнених віруючих. Десятки тисяч сімей мучеників невимовно страждають. Коли арештовують члена Підпільної Церкви, його сім'я потрапляє у великі злидні. Влада забороняє допомагати потерпілим за віру, щоб посилити страждання віруючого і його сім'ї.

Коли віруючий потрапляє до в'язниці, страждання його сім'ї тільки починаються. Я мушу визнати, що без допомоги братів вільного світу з своєю сім'єю не вижив би і не розповів би про страждання Підпільної Церкви.

Звісно, ми повинні допомагати голодуючим мешканцям

Африки та Індії, але хто більше заслуговує на допомогу віруючих, ніж їхні брати і сім'ї замучених за Христа у комуністичних катівнях? Ми повинні допомогти сім'ям віруючих і засвідчити, що ми їх не забули. Це треба зробити і моє нагадування вже принесло результат. Значна допомога вже йде потерпілим від комуністичного режиму, але це ще надто мало проти наших можливостей.

Як член Підпільної Церкви, який живим вибрався на волю, я маю Слово, яке мені доручили передати вам. Я був звільнений чудом і не мовчатиму. Я нагадував вам про терміновість навернення комуністів до Христа, про невідкладність допомоги сім'ям потерпілих за віру і надав вам можливість практичного поширення Євангелія, іншої літератури.

Коли мене били по ночах, мій язик у роті плакав. Чому? Адже його не били. Він плакав, бо є членом того ж тіла. Ви, віруючі, теж члени того ж Тіла Христового, яке тепер страждає від комуністичного засилля. Невже ви не відчуваєте болю?

Церква в усій своїй красі, посвяченості і жертвеності живе в комуністичних країнах.

Коли Ісус Христос молився у Гетсиманському саду, Петро, Іван і Яків були поблизу від Нього, але вони МІЦНО СПАЛИ. У комуністичних країнах знову повторюється драма мучеництва Першої церкви, а Вільна Церква спить. Наші брати самотні й безпомічні. Вони ведуть найвеличніший бій двадцятого століття і їхній героїзм, сміливість і посвяченість рівні тим, які мала Перша Церква. Вільна ж Церква спить, не помічає страждань Підпільної Церкви, як спали Петро, Іван та Яків під час агонії Спасителя.

Невже і ви спатимете тоді, коли Підпільна Церква страждає і бореться одна за Євангеліє?

Прислухайтеся до її воання: «Не забувайте про нас! Допоможіть! Не кидайте нас!»

**Адресуйте листи і допомогу
Підпільній Церкві так:**

**СМСW, P.O., Box 721,
CH 8280 Kreuzlingen**

або

Україна, 257005, Черкаси, а/с 3610

**(за останньою адресою
можна замовити газету
«Курьер Международной
христианской ассоциации»,
яку заснував Ричард Вурмбранд).**